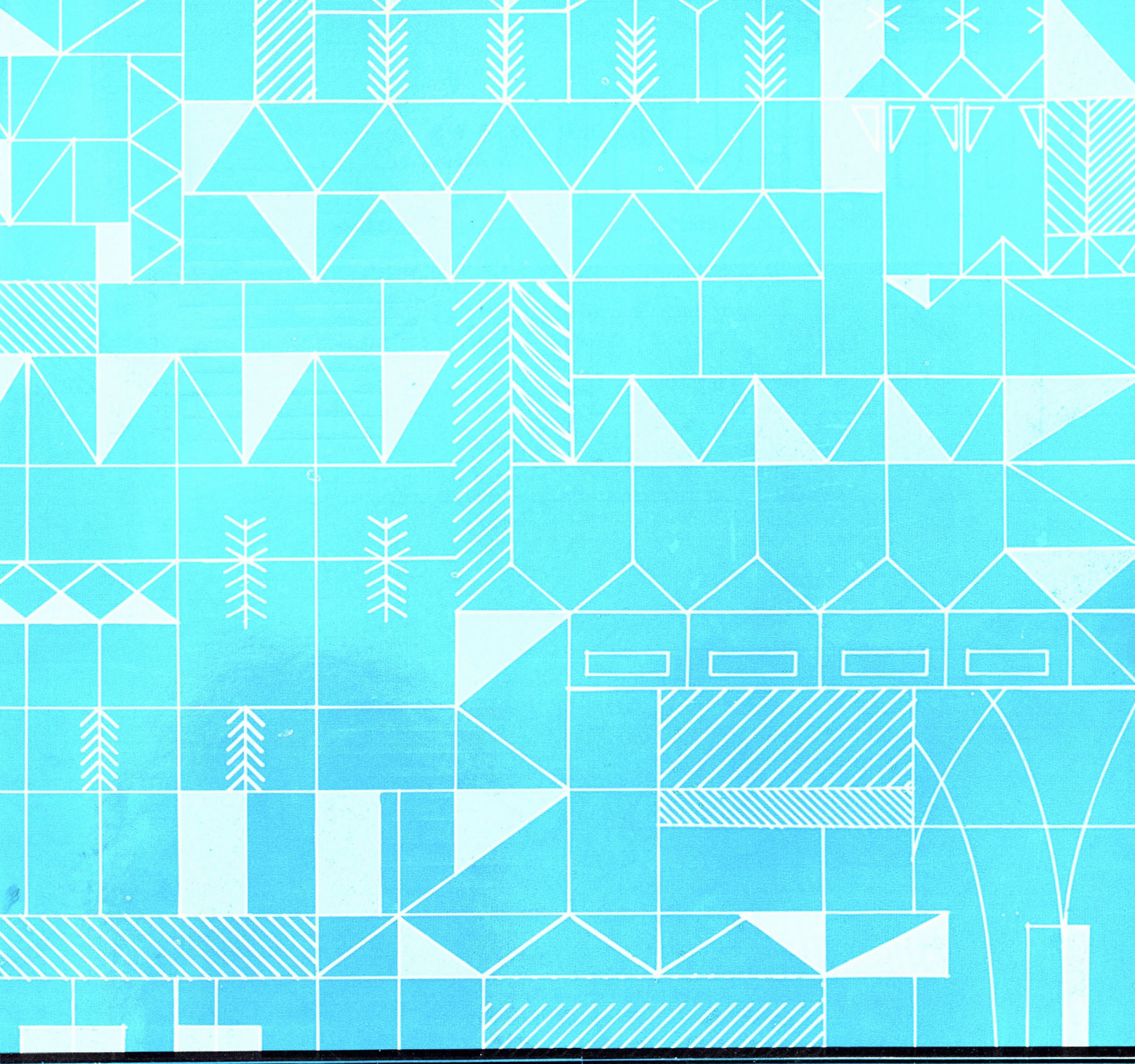

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

6
1968
LAPKRITIS
GRUODIS

moteris

TURINYS

Z. D.	Kelionė į Betliejų	2
J. Narūnė	Kalėdų lopšinė; Kūčios kaime (eil.)	3
O. B. Audronė	Žodis (eil.)	3
D. M. Mitkienė	Pasaulį pakeisti (eil.)	3
E. K.	Apie viltį ir neviltį	4
M. Guidacci	Metų pabaiga (eil.)	5
P. Gaučys	Laimės ir gerovės moterų idealas	6
S. Vilkauja	Vidūnui 100 metų	9
M. K. Čiurlionis	Laiškai Sofijai Kymantaitei	11
H. Radauskas	Čiurlionis (eil.)	16
O. Henry	Kalėdinė dovana	17
• Moterys pasaulyje		19
	G. Krivickienė — Dainininkė E. Blandytė	20
	J. Žilevičius — Solistės J. Liustikaitės plokštelė	21
• Buto įrengimas	Veda A. Šarūnienė	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	26
• 1968 metų turinys		29

ILIUSTRACIJOS

—·—	Madona (Šv. Petro ir Povilo bažn. Vilniuje)	1
Gruenewald	Madona	2
—·—	Bėgimas į Egiptą	3
Gruenewald	Angelai	4
A. Žmuidzinavičius	Bulviakasis	6
„ „ „	Lietuvaitė	7
„ „ „	Moteris	8
„ „ „	Iliustracija	9
„ „ „	S. Čiurlionienė	11
M. K. Čiurlionis	Kūryba 12, 13, 14,	15
J. Balčikonis	Žiema	17
A. Vitkauskaitė-Merker	Vaisiai	18
U. Kazokaitė	Iliustracija	19

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1968 m. Nr. 6(66)

Redakcinė Kolegija

Redaktorės: Z. Daugvainienė ir N. Kulpavičienė.

Skyrius veda: I Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė, A. Šarūnienė.

Administratorė: B. Pabedinskienė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College Str., Toronto 4, Ont. Kanada. Spaudė "Žiburių" spaudos b-vė, Toronto, Ont. Prenumerata metams $5.00. Viršelis ir meno - techn. red. N. Kulpavičienė.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1968 m. Nr. 6 (66) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1968 Nr. 6 (66)

NUOŠIRDŽIAI SVEIKINAME VISUS SKAITYTOJUS IR BENDRADARBIUS ŠV. KALĖDŲ IR NAUJŲ 1969 METŲ PROGA

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

GRUENEWALD MADONA

KELIONĖ Į BETLIEJŲ

Neilgai trukus po to kai Marija ištekėjo už Juozapo ir apsigyveno jo namuose, į jų gyvenimą nuostabiai įsiterpė imperatoriaus Augusto įsakymas surašyti visus imperijos gyventojus. Palestinoje kiekvienas žydas turėjo užsirašyti toje vietovėje iš kurios buvo kilę jo protėviai. Juozapui ir Marijai ta vietovė buvo Betliejus. Nuo Nazareto, kur Juozapas ir Marija gyveno, iki Jeruzalės yra maždaug apie devyniasdešimt mylių, o Betliejus dar apie penkios mylios už Jeruzalės. Pėsčiam maždaug keturių-penkių dienų kelionė.

Didysis kelias, vedantis į Jeruzalę ir einantis pro didžiuosius anų laikų miestus, buvo visai arti Nazareto. Tuo keliu vykstą ilgesnes distancijas dažniausiai vykdavo ne pavieniui, o didesnėmis grupėmis, nes kelias ėjo per kalnus, kuriuose siautėjo banditai.

Tuo metu kelias buvo pilnas vykstančiųjų vykdyti imperatoriaus įsakymo. Tokiai varginančiai ir ilgai kelionei bemaž visi turėjo kokį nors gyvulį, kuris nešė ir patį savininką, ir jo pasiimtus kelionei daiktus. Juozapas turėjo asiliuką. Jis jį buvo pasiėmęs ne savo menkam bagažėliui nešti, o Marijai, kuri būdama visai arti gimdymo, apie šimtą mylių pėsčia jokiu būdu nebūtų galėjusi nueiti.

Kodėl Marija, būdama paskutinėse nėštumo dienose, ryžosi tokiai baisiai kelionei? Ji juk ir pati žinojo, ir, be abejonės, kiekviena jos pažįstama Nazarete buvo ją įspėjusi, kad jos kūdikis greičiausia gims pakeliui. Bet kur ir kokiose sąlygose? Kiekvienam galėjo labai keistai atrodyti toks Marijos elgesys, bet ji, nekreipdama į nieką dėmesio, išvyko.

Betliejus buvo garbingos praeities miestas. Ten buvo palaidota Rachelė, Jokūbo žmona, ten buvo gyvenusi garsioji Senojo Įstatymo Ruth, o svarbiausia, ten buvo gimęs Ruth proanūkis Dovydas.

Gabrielis buvo sakęs Marijai, kad ji pagimdys Sūnų, kuris bus Dovydo giminės, kuris užims Dovydo sostą — bus visos tautos laukiamasis Mesijas. Nuolatos turėdama mintyse angelo žodžius, ji. be abejonės, studijavo Šv. Raštą ir studijavo tokiu dėmesiu ir užsidegimu, kaip niekas kitas niekados. Ji tris mėnesius buvo praleidusi Zacharijo ir Elzbietos namuose. Zacharijas, kaip kunigas, žinoma, turėjo turėti po ranka Šv. Raštus, ir niekam negalėjo būti daugiau reikalo ir susidomėjimo juos studijuoti, kaip Marijai ir šv. Jono Krikštytojo tėvams.

O Marija nuolatos svarstydama tai, ką angelas buvo jai pasakęs ir bestudijuodama Raštus pastebėjo ir atkreipė dėmesį į tai, ko, gal būt, nė vienas tų laikų Rašto žinovų nebuvo pastebėjęs. Trijose vietose ten kalbama apie būsimo Mesijo gimdytojus, bet kiekvieną kartą kalbama tik apie motiną — nė žodžio apie tėvą. Genezėje sakoma, kad moteris sutrins žalčio galvą, pranašas Izaijas skelbia, kad mergelė pradės ir pagimdys sūnų, kurio vardas bus Emanuelis. Visur moteris, apie Mesijo tėvą niekur neužsimenama. Taip, Marija žinojo, kad tie žodžiai taikomi jai ir jos Sūnui, bet ne jie privertė Mariją taip karštai trokšti, kad jos Kūdikis gimtų Betliejuje: svarbiausia kas Mariją vertė stengtis, kad jos Sūnus gimtų Betliejuje buvo pranašo Michaejo žodžiai: "Tu Betliejau, Judo žeme, nesi mažiausias iš svarbiausiųjų Judo miestų, nes iš tavęs kils Vadas, kuris valdys mano tautą, Izraelį".

Imperatoriaus Augusto įsakymas Juozapui vykti į Betliejų Marijai buvo aiškus ženklas, jog tai yra Aukščiausiojo valia, kad Jėzus, Dovydo Sūnus gimtų Dovydo mieste. Štai kodėl Marija nepaisydama vargo ir nežinios ryžosi kartu su Juozapu vykti Betliejun.

Z. D.

JANINA NARŪNĖ

KALĖDŲ LOPŠINĖ

Aukso žvaigždės šviečia,
Piemenėlius kviečias:
"Bėkite lankyti
Kūdikį Mažytį!"

Su klusniom avelėm
Piemenys ant kelių
Gieda vakarinę
Jėzulėliui lopšinę —

Liūli, liūli, liūli
Mažąjį Jėzulį,
Kursai Prakartėlėj
Paguldytas guli!

KŪČIOS KAIME

Balta plotkelė
Ant Kūčių stalo,
Tėvynės lino
Staltiesė bąla.

Ir susikaupus
Maldoj šeimyna
Rimties minutei
Visus graudina.

Ašara rieda
Senos motulės —
Sūnus didvyris
Miške atgulęs...

BĖGIMAS Į EGIPTĄ — LIET. LIAUD. MENAS

J. B. AUDRONĖ

ŽODIS

Viešpaties Angelas
Pasveikino Mergaitę —
Ji tarė: —
Teesie,
Ir Žodis Viešpaties
Ant kryžiaus kabo.

Tai aš Jį prikalu
Taip skaudžiai,
Tai aš viena —
Gi sūpauti žadėjau
Jį kūdikiu ant rankų —
Visas dienas,
Visas dienas.

D. MICKUTĖ-MITKIEINĖ

PASAULĮ PAKEISTI

Atomo ir hippių
epochoje slypi
Chaosas, grėsmė, neviltis,
Mokslinčiai "patyrė"
Jog "Dievas jau mirė..."—
Kam tie dialogai keisti?
Mamonos ir sekso
Jie sako, užteks mums,
Moralė — tai atgyvena!
Žmogus pasistatė
Dievu save patį —
Jam genijaus proto gana!

— — — — — — — — — — —

O Kūdikis kūtėj,
Toks mažas, menkutis —
Jis Dievas! Kartu ir žmogus
Atėjo — ne teisti —
Pasaulį pakeisti,
Palengvinti vargšui vargus...

GRUENEWALD ANGELAI

* *
*

APIE VILTĮ IR NEVILTĮ

Viltis yra žmogaus dvasinio gyvenimo variklis. Kas turi viltį, tas žengia pirmyn su džiaugsmu, nes jis turi tikslą ir yra laisvas nuo beviltiškos padėties tų, kurie yra praradę pasitikėjimą savimi ir kitais.

Viltis pripildo žmogaus širdį entuziazmu. Kol žmogus turi vilties, jis turi noro gyventi, bet jei dėl kokių nors priežasčių viltis ima gesti, žmogaus dvasia paskęsta tamsoje, nusivylime ir gyvenimas tampa tuščias ir beprasmis.

Viltis savo esmėje yra noras siekti, trokšti ką nors turėti ar laimėti. Žmogus paprastai trokšta tų dalykų, kurie jam patinka ir kaip tik dėl to, kad jie jam atrodo geri ir vertingi, jis džiaugiasi galėsiąs pasinaudoti jais kada nors ateity. Viltis tai tik laukiamo išsipildymo pažadas. Viltis veda prie pasiryžimo už tuos norus kovoti ir juos įgyvendinti. Ji padeda kovoti su kliūtimis ir sunkumais, kuriuos sutinkame, siekdami užsibrėžto tikslo. Viltis yra jaunatvės požymis, ji padeda daugeliui žmonių, kurie amžiumi nėra jauni, išlikti jaunais širdyje.

Viltis yra daugiau nei paprastas troškimas, bei svajonė. Svajodamas žmogus nedaro pastangų geidžiamam dalykui atsiekti, gi žmogus, turįs viltį, pasiryžta siekti užsibrėžto tikslo. Viltis verčia žmogų dalintis savo siekimu su kitais. Nė vienas žmogus nėra užtenkamai stiprus, nei galingas, kad galėtų siekti tobulumo vien tik savo paties jėgomis. Tik besidalindamas su kitais jis gali pasiekti pilnutinio gyvenimo. Žmogus negali būti pilnai laimingas, jei jis siekia laimės tik sau vienam, nežiūrėdamas kitų.

Šiais laikais, kada viskas bandoma reformuoti, dažnas savęs paklausia: Kodėl gi mes turime keistis, kam tos visos naujovės reikalingos? Visi pasikeitimai nebūtų verti dėmesio, jei jie nebūtų lydimi vilties, kad nauji pakeitimai pajėgs geriau išspręsti šių laikų problemas.

Viltis yra jėga, kuri verčia žmogų, nugalėti negeroves. Ji tačiau yra ženklas, kad kas nors yra netvarkoj, kad kas nors turi būti daroma, keičiama. Kadangi žmogaus, gyvenančio viltimi, džiaugsmas dar nėra išsipildes, jo žvilgsnis yra nukreiptas į ateitį, žmogus, turįs viltį, yra veiklos žmogus.

Viena iš šių laikų žmogaus savybių yra jo netikrumas. Jo dvasia yra pilna baimės, nežiūrint to, kad gyvename materialinio gerbūvio laikus. Šis materialinis gerbūvis, jei tinkamai naudojamas, gali padėti išspręsti daugeli problemų, kurios kankino žmoniją praeity. Bet klaidinga yra manyti, kad didelės sumos pinigų, mašinos ir technika gali viską išspresti. Žmogaus dvasinių ir moralinių problemų jos neišspręs, nes žmogus nėra technikos produktas.

Žmogui perdaug pasitikinčiam savo paties jėgomis, nereikalaujant kitų pagalbos, gręsia pavojus pasijusti vienam. Žmonės, nedalyvaują visuomeniniame gyvenime, paprastai nurašomi į nuostolius, apie juos nekalbama. Tokio atsiskyrimo priežastis gali būti įvairios nelaimės, liga, defektas, ar protestas prieš kokias nors politinio ar socialinio gyvenimo apraiškas, prieštaraujančias jo sąžinei. Istorijoje yra žinoma daug atvejų, kada žmogus laisva valia pasirinko tremtinio kelia. Tai sunkus kelias, juo eidamas žmogus negali būti laimingas ir tegali kaltinti pats save, tuo tarpu kai daugelis žmonių daug mieliau savo nelaimių priežastis primeta kitiem. Asmuo, pasirinkęs vienatvės kelią, jaučiasi atsakingas už savo veiksmus tik prieš Dieva ir nereikalauja niekeno kito pripažinimo ar pasmerkimo. Žinoma, bepigu tam, kuri kančia užgrūdina ir subrandina, kuris ieško ramybės ir atranda ją savyje, bet vargas tam, kuris, nusivyles savim ar kitais, pasiekia nevilties gelmes. Nusivylimas gali privesti žmogu prie savižudybės, prie tikėjimo praradimo. Prarades vilti žmogus nutaria visiškai atsisakyti kovot dėl savo tobulėjimo, dėl paties gyvenimo. Neviltis yra laisvas žmogaus pasirinkimas netrokšti laimėjimo, jo atsisakyti iš anksto. Žmogus, patekes į neviltį, pamažu pradeda susigyventi su nepasisekimo mintimis, netgi jomis gėrėtis. Jis pradeda galvoti, kad pagaliau tas nėra jau taip bloga, tai beveik geriau negu nuolatinė kova ir pastangos.

Neviltis tai akligatvis, iš kurio žmogus pats negali išeiti.

E. K.

MARGHERITA GUIDACCI

METŲ PABAIGA

Dažnai aš galvodavau: ar tai yra
tikras metų ir Apokalipsės galas,
rudam ir pilkam du tušti aptaisai,
visi brangakmeniai palikę be spalvų,
kurios anksčiau atidžiai žiūrėjo į mus..
Pasaulis ištirpo tuose sugedusiuose mirties
raugaluose. Vanduo neša kalnų žemę,
ligi uola palieka plika, vėjas nusineša
lavus ligi paskutinio medžių nuogumo.
Mum belieka laukti laiko,
kada nieko daugiau nebebus
galima prarasti. Štai jau
po kūno skausmais ryškėja
griaučiai, patvirtindami ligonio
rūstų likimą.

Tai yra
galas, ne gruodis su savo padangės
krištolu, Rytų Žvaigžde
ir beklūpančiais žmonėmis, garbinančiais
Kūdikį. Tyloje vėl atgims viltis,
nors ir būtų paslėpta,
kaip grūdas po sniegu.

Tačiau dukart
tomis dienomis, kada pati žemė
supanašėja Paskutiniam Teismui,
mum primena nuo altorių
Tą, Kuris sugrįš: jau nebe kaip Kūdikis
mūsų išganyti, o kaip suaugęs vyras teisti
gyvus ir mirusius, nušalinti bet kokį
naują Atpirkimą. Tada sugrįš
niūrios ir neaprėpiamos laiko sąvaros.
Ir stosis amžinubė. Vien tik jūs,
o Šventieji, galėsite išdrįsti į ją žiūrti.

vertė P. Gaučys

M. Guidacci, italų poetė, baigusi Florencijos universitetą, kur studijavo anglų literatūrą, ištekėjo už rašytojo Luca Prima ir augina tris vaikus. Išleido tris rinkinius, iš kurių "Il giorno dei Santi" (Šventųjų diena) pats tyriausias. P. G.

* * *

Nuotrauka L. RUIKIO ŽIEMA

A. ŽMUIDZINAVIČIUS BULVIAKASIS

LAIMĖS IR GEROVĖS MOTERŲ IDEALAS

P. GAUČYS

Ar yra koks skirtumas tarp laimės ir gerovės? Nagrinėdami tas sąvokas, vieni iškelia lengvo gyvenimo išorines aplinkybes, o kiti — malonaus, intymaus gyvenimo vidinę darną. Pirmieji savotiškai sutapatina gerbūvį su laime. Kaip žinome, žmonių išmintis mato skirtumą tarp palankių sielos būsenai aplinkybių ir pačios būsenos. Tik prisiminkime patarlę: "Ne piniguose laimė". Tačiau šią liaudies išmintį užtemdė visa tai, ką pramoninė visuomenė išranda ir gamina tam, kad mūsų kasdieninį gyvenimą padarytų malonesnį. Patogumų jieškojimas atstoja laimę.

Pavyzdžiui, jūs įsigyjate automobilį ir iš anksto skaičiuojate kiek malonumų jis jums suteiks. Vakare, jūs sėdite fotelyje su whisky stiklu rankoje ir žiūrite televizijos programos, kuri jums patinka. Gerai apšildytas kambarys sudaro malonią nuotaiką žiemą, krentant sniegui. Štai malonumai, kuriais jūs galite pasitikėti. Tereikia jums įsitikinti, kad tai yra tas, kas vadinama buvimas laimingu, ir štai jūsų gyvenimas maloniai sutvarkytas. Nūdien, daugiau ar mažiau sąmoningai, didelių tiražų spauda, kinas, radijas ir televizija įtaigoja ir įkalbinėja laime laikyti medžiaginį gerbūvį ir gyventi tokį gyvenimą, kuris teikia pranašumą techniškom priemonėm įsigyjamoms vertybėms.

Kartu su tuo, žmogus stengiasi pašalinti ar bent pridengti galimas nelaimės priežastis. Pirmoje eilėje fizines blogybes: skausmus, ligas ir didžiausią nelaimę — mirtį. Visi žinome, kad tai neišvengiamos blogybės. Apie ligas sakoma, kad jų būsią galima išvengti. Medicinos pažanga leidžia panaudoti jas švelninančias ar atitolinančias priemones. Tai pažangai tolydžio tobulėjant, atrodo, nebūtų tuščia viltis tikėtis, kad ilgainiui ligos dings iš žmogaus rūpesčių akiračio. O kai dėl paties skausmo, yra didelė paguoda žinoti esant įvairių priemonių, kurios anestezijuoja, ramina ir žmogų padaro skausmui nejautrų. Jau ir dabar žmogaus amžius gerokai prailgintas ir, galima tikėtis, kad laiku bėgant, mokslas jį dar labiau prailgins. Tuo būdu ir pati mirtis palieka atitolinta.

Kadaise, ryšium su pirmaprade nuodėme mestas prakeikimas: "Savo veido prakaite valgysi duoną", nūdien pradeda rodytis nebe toks slegiantis. Dabar mašinos dirba už mus, sutvardyta gamta darosi žmogaus vergė. Ilgais laisvalaikiais žmogus atsipalaiduoja nuo darbo jungo: vis didėjant technologinei pažangai, darbo ilgis trumpėja, o laisvalaikis ilgėja. Čia yra viena blogybė, kad kartu su tuo, darbas darosi labiau nemalonus ir, vis labiau mechanizuojamas, linksta išeiti iš intymaus gyvenimo ribų. Pramonės darbininkas jau nebegali, kaip kad amatininkas, savo darbu save realizuoti. Dabar jam belieka dirbti, kad pagamintų mašinas, kurios leistų mažiau dirbti ir įgalintų lengvesnį gyvenimą, štai kas pateisina jo pastangas.

Kiek tai liečia kasdieninį gyvenimą namie, jis tolydžio linksta tapti laisvas nuo pastangų, ne tik todėl,

kad ruošos darbai patikėti mašinoms, bet taip pat ir dėl paties laisvalaikio mechanizavimo. Dabar idealu yra, patogumuose pasiekti malonumo be nuovargio. Televizijos dėka, pavyzdžiui, jūs galite be jokio vargo sekti programą ir šio to išmokti.

Tačiau nutildyti skausmą, galimai labiau sumažinti pastangas ir nuobodulį, to visgi neužtenka. Dar reikia, kad žmogus nejaustų laiko jam daromų pažeidimų. Laimingas žmogus masių kultūros mituose, anot prof. J. Cazeneuve, yra visad jaunas, o moteris išlieka graži. Tai beamžė jaunystė, suderinanti vaikystę su brandumu. Estetinė technika iki tolimiausių ribų prailgino sugebėjimą patikti. Kartu su tuo, naujieji laikai aukštai iškėlė jaunatviškas vertybes. Politikoje, pramonėje ir daug kur pirmaujančiose vietose matome palyginti jaunus vyrus, einančius pareigas, kurios anksčiau tebuvo patikimos tik seniems, patyrusiems ir išmintingiems.

Modernusis idealas sudarytas ne vien iš neigimų; jis nesiriboja pašalinimu ligų, pastangų, nuobodulio, senatvės. Jis iškelia ir teigiamus dalykus. Vienas tokių gali būti jaunatvės siekimas, nors kol kas jis tesiekia eliminuoti buvusį senių autoritetą ir garbę. Tačiau daug blogiau yra kai reikalas eina apie vieną laimės sąlygų, kurios reikalą jis labiausiai teigia, būtent meilę. Daugelis amerikiečių sociologų yra pažymėję: meilės įsikerojimas į moderniąją civilizaciją privedė prie idealo, visiškai skirtingo tam, kokis buvo paplitęs praeitų šimtmečių literatūroje ir netgi visuomenėje. Atrodo, naujasis Eros nugalėjo visus sunkumus. Jis daugiau nebesisieloja, kaip kad kurtuazinė meilė, kūniškų malonumų pasmerkimu ar jų prakeikimu. Jis nebekreipia dėmesio romantiniam nesuderinamumui aistros su vedybomis. Nesvarbu, kad jungtuvės bus nepastovios ir baigsis skyrybom. Svarbu, kad seksualumas, netgi erotiškumas, nelaikytų santuokos atstumiančia jėga, ir kad teisė į meilę glūdėtų teisėje į laimę ir nebūtų niekinama.

Visi stebėtojai pabrėžia moterišką tos naujos krypties atspalvį. Sorbonos prof. J. Cazeneuve savo studijoje apie civilizaciją ir laimę, pastebi, kad bendroje kultūrų istorijoje beveik visad matome vyrišką vertybių vyravimą valstybių karų, užkariavimų ir revoliucijų laikotarpiais. Vėliau, kai padėtis nusistovi arba kai prasideda nuopuolis, moteriški idealai ir vertybės įsigali. Romos imperijos nuopuolio metu buvo skundžiamasi dėl vis beaugančios moterų įtakos visuomenėje. Po sukrėtimų, atžymėjusių antikinių laikų pabaigą, po barbarų invazijų, šiurkštus ir karingas pasaulis, Vidurinių Amžių pradžioje apipavidalinęs moderniąją Vakarų kultūrą, irgi rado reikalo sušvelninti savo feodalinį stabilumą. Ir tai buvo viena tų istorijos akimirkų, kada moteriška įtaka stipriai paveikė tam tikrą meilės pavidalą. Trubadūrai ir truveriai, apdainuodami neprieinamą damą, turėjo daugiau įtakos Vidurinių Amžių kultūros formavimui nei seni šarvuoti kariai. Kodėl? Todėl, kad jų dėka, vėl pasireiškė jieškojimas laimės, apie kurią visos motervs geidė bent galėti pasvajoti. Kai dėl vyrų, jie savo draugių artumoje patirdavo dvasinių malonumų ir išmokdavo švelnaus elgesio. Norėdami jom patikti, jie į kovas įvedė žaidimą, o meilę į riteriškumą. Tačiau tie kariai, sugebėję visko atsisakyti, kad iš netikėlių atkariautų Šventąją Žemę, negalėjo užmiršti Bažnyčios prakeikimų prieš kūniškas pagundas. Kad galėtų pakilti į civilizuoto idealo aukštį, kurtuazinė meilė turėjo susidvasinti. Moteris viešpatavo riteriškiems papročiams ne kaip aistros objektas, bet kaip stabas, kuriam pavedamos tauriausios mintys ir garbingiausi darbai.

Mūsų dienom, moteriškas revanšas vyksta priešinga kryptimi. Nes Jievos dukros, sako J. Cazenueve, turi priemonių užimponuoti ir savo naudai pakreipti gamtos įstatymus. Anot prancūzų rašytojos ir sociologės Simone de Beauvoir, moteriškumas nesąs esminis dalykas. Žmonių giminė suvokiama pagal vyrą. Jo akivaizdoje, moteris tėra "kita". Iš Simone de Beauvoir analizės matyti kaip amžių bėgyje ir nepaisant akivaizdžių atsikeršijimų, ši nelygybė visados buvo ryški. Iš tikrųjų, ji vis dar tebėra nepanaikinta. Kurtuazinė meilė perėjo į papročius žaismingoje formoje. Ji niekada nebuvo pilnutiniškai panaikinusi rimtuose dalykuose vyro pirmavimo savo švelniajai draugei. Tačiau, nors ir palikdamas iš esmės nepagrindinis, moteriškumas gali kompensuoti šį įgimtą nepilnavertiškumą dviem skirtingais būdais, kurių vieną labai gerai pavaizduoja kurtuazinė meilė, o antras žėrinčiai atsispindi modernioje masių kultūroje. Ir šiem dviem revanšo būdam atatinka du labai skirtingi laimės pavyzdžiai.

Norint gerai suprasti, reikia įsižiūrėti, kuriam lyčių santykiavimo būdui jie priešingi. Šiuo atžvilgiu gamtos santvarka visiškai nekurtuaziška. Nes, jeigu paliekame laisvai veikti kūną ir prigimties impulsus, jeigu joks aukštesnis akstinas neturi įtakos, lytinis aktas žmonių giminėje daugumoje atvejų yra grynai vyriškas malonumas. Ir tai daugelis civilizacijų buvo priėmę ir įteisinę. Prancūzijoje dar ir dabar tebėra gyva tradicija, pagal kurią moteris yra "kario poilsis". Klasinė dorovė, krikščionybės sutaurinta, jai paveda garbingą žmonos ir šeimos motinos vaidmenį. Tačiau šitoje pavaldžioje būklėje gal reikalas eina apie jos išganymą, o nieku būdu ne apie jos asmeninę laimę. Arba, tiksliau, patriarchalinėje šeimoje laimės idealas aptariamas pagal nuostatus, kurie yra svetimi moteriškumui. Tada vyrauja poros su vaikais visuma, kuriai dominuoja vyro autoritetas.

Nūdien, moteris kovoja už savo laimę, kuri suvokiama kaip teisė mylėti ir būti mylimai kūniškai, gy-

A. ŽMUIDZINAVIČIUS LIETUVAITĖ

venti santuokoje savo malonumui. Pažiūrėkite į kino žvaigždes. Jos daro kažką nauja, kur moteris ryžtasi patapti pagrindine dalimi. Negalima pasakyti, kad jos jau visai nebebūtų malonumo objektais. Tačiau jos atrodo labiau geidulio nei priklausymo objektais. Vyras, noris ragauti meilės malonumų su tom sex-appealio lėlėm, turi sugebėti jom patikti ir skaitytis su jų potroškiais. Arba tikriau: su jų laime. Štai kur glūdi originalus naujos sumoterinimo bangos elementas.

Šių dienų romanuose matome ryškiai ir be jokios gėdos tą faktą paliudijant. Prancūzų kritikė, Jeanne Galzy, viename savo straipsnyje nepaprastai ryškiai nusako tą pakitimą: "Mes turėjome patino piktnaudojančią literatūrą, dabar gi mes turėsime moters piktnaudojančią literatūrą. Vaidmenys pasikeitė. Vyras daugiau nebegali nieko įsakinėti. Jis vykdo. Štai jis, vargšas, priverstas nebeturėti nei nusilpimo, nei susilaikymo. Jam nėra netgi ligos pertraukos. Jeigu jis daugiau nebetinka, jis pakeičiamas... Po žmonos tarnaitės, štai vyras tarnas..

Visas pasaulis žino, kad Amerika buvo pradininkė to keisto sukrėtimo, lygiai kaip ji yra priešakyje patogumų jieškojimuose ir išplėtime masinių įtaigojimo priemonių: kino, televizijos ir žurnalų. "Amerikietės moterys, rašo vienas anglų humoristas, iš savo vyrų reikalauja tobulumo, kuri anglės moterys tikisi rasti tik pas savo liokajus". Čia moteris karalienė. Vyras yra pajungtas savotiškam priverstinam gydymui, jis nuodijimas įtaigiausių paveikslų. Merginos jam šypsos iš kiekvieno žurnalo viršelio. Gatvėje, ant mūrų, gražiausios kojos patraukia jo žvilgsnį neva girdamos puikią kojinių kokybę, ar įžulios krūtys teisinasi skelbdamos liemenėlių privalumus. Kinuose irgi jis mato ekrano žvaigždžių vos slepiamas grožybes. Erotiškumas vyrauja visur ir visad sudievina moterį ir ją paverčia viso ko pagrindu. Jis vyrą skatina į meilę, bet į tokią meilę, kokios moteris nori ir kokią pasirenka.

A. ŽMUIDZINAVIČIUS MOTERIS

Ką į tai galima pasakyti? Pirmiausia, kad iš to ji laukia malonumo. Jau nebėra reikalo, kad ji būtų pripažinta kuo kitu nei objektu ar įrankiu, kad ji bėgtų vengdama lytiškumo į Viduramžių kurtuazinę ir truputį mistinę meilę.

Nėra abejonės, kad kinas ir televizija mūsų civilizacijoje yra turėję didelės įtakos meilinės technikos raidai. Iš įvairių anketų žinome, kad jaunuoliai daugeliu atvejų glėbesčiuojasi su mergaitėm pagal kinuose matomus bučiavimosi pavyzdžius. Arba, tiksliau sakant, moters kūnas yra rodomas ne kaip patenkinimo įrankis, bet kaip sau pačiam reikalaująs būčinių ir glamonių. Tuo būdu grynai fiziniam lygyje masių kultūra apgaulingai skleidžia naujas normas. Tikras dalykas yra tai, kad mūsų juslinis pasaulis vis labiau ir labiau patampa dviašis ir ypatingai, kad nenuginčijamas mūsų visuomenės erotizavimasis, išplėsdamas malonybinį polėkį už svarbiausio akto, visad tebedraudžiamo, iš kalno atiduoda pergalę moters kūnui.

Kaikurie sociologai, atrodo, tiki kad bemoteriškėjanti masių visuomenė susmukdė vyriškumą. Prof. J. Cazaneuve manymu taip nesą. Kinų herojai nėra sumoteriškėję. Jie yra pasiryžę smogti ar šauti, begindami savo mylimąsias. Bet čia kaip tik reikia matyti šitame tikro vyro branginime vieną moterų laimėjimo įrodymą. Nes ji diktuoja savo norus. Ji nori stipraus vyro, o ne kokio suglebėlio. Svarbu tai, kad ji agresyvų vyriškumą panaudoja dalinai savo tarnybai.

Ir štai čia mes geriausiai matome tikrą laimės sumoterinimo prasmę. Jo svarbiausias laimėjimas buvo meilės įtraukimas į vieną pagrindiniausių visuomenės rūpesčių. Anksčiau meilė stovėjo antroje vietoje. Gyvenime svarbiausiu dalyku buvo laikoma: darbas, visuomeninė padėtis, šeima. Meilė stovėjo neprivalomų dalykų vietoje, kaip kad malonybiniai menai. Ją traktavo iš didžiosios M tik romanai ir poezija bei žalia jaunuomenė, kuri, kaip žinome, greit nužydi. Tikrumoje, reikalai klostydavosi truputį kitaip ir meilė vaidino svarbesnį vaidmenį nei tas, kuris oficialiai jai būdavo priskiriamas.

Tyrinėtojai, jų tarpe ir prof. J. Cazeneuve, klausia: kur moteris randa laimę? Kur ji yra pasiryžusi jieškoti savo laimės? Čia glūdi svarbiausia problema, nes vidutinis žmogus tebus laimingas tik galėdamas tokiu save vadinti, jeigu jis gali sutapti su socialiniais modeliais. Ką begalvotume apie kino, televizijos, žurnalų ir reklamų kultūrą, ji palieka gilius pėdsakus. O joje, kaip minėjome, vyrauja moteriška persvara. Joje meilė pripažinta kaip prievolė ir teisė, kaip viena išminties ramsčių, kaip vienas tauriausių žmonijos laimėjimų. Tai jau nebe paprasta jaunatvės nuodėmė ir savaitinė higiena. Tai, kaip matėme, moters malonumas, lygiai kaip ir vyro. Ir dar, ypatingai, tai kitas dalykas nei paprastas malonumas. Šis tėra tik išeities pradžia, būtinas pirmas žingsnis moteriškos laimės užkariavime. Taip pat reikia, kad būtų pripažinta šitos silpnos ir trapios būtybės asmenybė, kuri viešpatauja naujųjų vertybių rinkoje. Supratus jos lytiškumą, reikia suprasti ir jos sielą.

Ir iš tikrųjų, meilės sugrąžinimas į tikrovinį gyvenimą kartu yra ir moters teisių pripažinimas. Šituo aplinkiniu keliu ji gali pasireikšti kaip moteris esmės pasaulyje. Tiesa, tuo pačiu laiku ji bando, ir sėkmingai, įsibrauti į kitas sritis, į tas, kurios visad buvo laikomos rimtų dalykų dalimi. Patapdama gydytoja, advokate, inžiniere, ji sugriauna užtvaras, kurios ją laikė atstu nuo vyriško gyvenimo. Tačiau, tai daryda-

ma, ji nepakyla į aukštesnį moteriškumo laipsnį, nes užimdama vietas, iki šiol rezervuotas vyrams, ji nesireiškia kaip moteris, bet kaip kompetentinga ir belytė būtybė.

Išsikovodama pilietybės teises meilei, gražioji lytis tikrai triumfuoja savo specialybės srityje. Tuo būdu ji teigia, kad žmogus tegali realizuotis tik poroje, kad tikroji laimė yra ta, kuria džiaugiamasi dviese. Ir reikia suprasti, rašo J. Cazenueve, kad šis laimėjimas nesikesina vyriškų vertybių pakeisti moteriškais idealais, o stengiasi jas suliedinti į vieną visumą, ir kaip fizinėje srityje, panaikinti monopolį ir įvesti dviašiškumą. Moteris gerai žino pati viena negalinti būti esminga. Tačiau nuo tos akimirkos kai meilė patampa esmine, žmonių giminė paliauja buvusi vien vyriška.

Savaime aišku, pora nėra vien moteris ar vyras. Tačiau tai yra amžina moters svajonė, kurią ji įgyvendina. Nes tik ji turi laiko ir pašaukimą tam pasišvesti. Vyras savo prigimtimi labiau linkęs į egoizmą. Arba, jeigu norite, egoizmas žmonos ir motinos, lygiai kaip ir mylimosios, neįsivaizduojamas izoliuotas.

Štai kuria prasme galima sakyti, kad laimė masių kultūroje yra sumoteriškėjusi, (prancūzų rašytojas H. de Montherlant savo veikale "Jaunos mergaitės" rašo, kad mūsų kultūroje laimės supratimas yra grynai moteriška sąvoka, esą vyrai neturi jokio teigiamo laimės suvokimo, nebent jie ją sutapatina su garbės troškimu) tuo pačiu metu kai ji mėgina suderinti visas meilės aspiracijas, pradedant erotiškumu ir baigiant šeimos gyvenimu. Išskyrimas, daromas tarp fizinio malonumo ir santuokinės ateities, tarp romantiškumo ir praktiškumo supuolė su vyrų viešpatavimu ir statė moterį į atplaišų pasaulį, su kuriuo niekas nenorėjo visiškai sutikti. Totalinė meilė, pilnutinė meilė yra moters laimės pagrindas. Ir nuo tos akimirkos kai pora patampa svarbiausias dalykas, tada moteriškos meilės idealas sudaro gyvenimo gairę su visom vertybėm, kurias ji implikuoja. Meilė buvo Trojos arkliu, kuris įsibrovė į vyriško egoizmo tvirtovę. Taip vyriškos vertybės patampa pajungtos, jos pasidaro priemonėm apsaugoti laimę, sudarytą iš kitų dalykų. Kad vyras kovoja ir dirba, tai nėra tikslas savyje, o tik sąlyga įgyti ir išlaikyti tai, ką moteris, neskaitant meilės, visų labiausiai pageidauja: ramybės, saugumo, šeimos gerbūvio ir, galiausiai, kaip viso to ženklo ir pasėkos — patogumų bei pasilinksminimų. Laimė patogumuose — tai namai su daugybe elektroninių įtaisų, televizija ir automobiliu. Tai taip pat vyras, automatizacijos dėka, mažiau išvargęs darbe ir atsidėjęs vykdyti savo vaidmenį poroje ir šeimoje.

Baigiant, tenka pažymėti, kad masių kultūroje su jos trapiais stabais ir nepatenkinta visuomene, technika ne tik kad neišspsprendžia problemos, bet jos nepakanka atskirti idealą nuo laimės, nes ji labai mažai tesirūpina siela. Tačiau ir vėl tai būtų netiesa, nes technika nėra priverstinai aprėžta vidinių ar išorinių laimės sąlygu. Ji eina daug toliau, ji įsiskverbia į mūsų gelmes ir mūsų sielas priderina modernaus gyvenimo reikalavimam, kitaip sakant, ji padaro įsisavinimą ir nuoseklų lygsvaros idealą gerovėje.

☆ ☆

☆

VYDŪNUI 100 METŲ

S. VILKAUJA

Š. m. kovo mėn. suėjo šimtas metų, kai Jonaičiuose, Šilutės apskrity, gimė Vilius Storasta-Vydūnas. Ši sukaktis buvo, ir dabar vis tebėra minima visų lietuvių. Ypatingai Amerikoje, kaikuriuose miestuose, kur yra didesnės lietuvių kolonijos, Vydūno minėjimai buvo surengti platesniu akademiniu mastu, su turtingomis paskaitomis ir programomis. Be to, teko skaityti spaudoje, kad yra ruošiama išleisti visus Vydūno raštus, kurių susidarys net 10 tomų. Taip pat norima išleisti ir Vydūno monografiją. Kaip tik dabar yra atvykęs iš Australijos į Ameriką mokyt. A. Krausas, kuris yra buvęs Vydūno mokinys. Jis tad visur važinėja su paskaitomis ir rūpinasi Vydūno literatūriniu palikimu.

Taip ne tik Amerikoje, bet ir Lietuvoje Vydūno gimimo sukaktis buvo plačiai paminėta. Vilniuje ir Kaune buvo surengtos akademijos. O taip pat ir kai kurie žurnalai išspausdino platesnius straipsnius, kuriuose Vydūnas vertinamas, kaip humaniškos sielos rašytojas - filosofas, kuris siekęs žmoniškumo ir gilios meilės savo gimtajam kraštui. Be to, išleido jo "Prabočių šešėlius", "Amžiną ugnį" ir "Gaisrą".

Bendrai kalbant apie Vydūną, reikia pasakyti, kad jis buvo ypatinga asmenybė lietuvių gyvenime. Jis filosofas, rašytojas-dramaturgas, muzikas, režisierius, redaktorius, paskaitininkas, mokytojas ir t.t. Bendrai kultūrinį-visuomeninį darbą Vydūnas pradėjo dirbti labai gerai pasiruošęs. Jis buvo baigęs Ragainės mokytojų seminariją. Be to, studijavo Leipcigo, Berlyno ir kituose universitetuose filosofiją, literatūrą, sociologiją, meną, gamtos ir teisės mokslus, o taip pat sanskritą,

lotynų, anglų, prancūzų kalbas. Išlaikęs Karaliaučiaus universitete aukštesniosios mokyklos mokytojo cenzui gauti egzaminus, jis gavo darbą Tilžės berniukų gimnazijoje. Ten Vydūnas apie 20 metų dėstė anglų ir prancūzų kalbas. Be to, nuo 1917-1919 m. Berlyno universitete dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą.

Visi, kurie tik pažinojo Vydūną, sako, kad jis jau nuo pat mažų dienų buvęs labai gabus. Augęs tėvo misijonieriaus-mokytojo šeimoje, jis jau nuo pat jaunystės turėjęs geras sąlygas savo gabumams vystytis. Dar namuose pradėjo skambinti pianinu, arfa, kanklėmis, vėliau groti smuiku ir net senovišku lietuvių trimitu išmoko pūsti.

Kadangi Vydūnas gimė ir augo Mažojoje Lietuvoje, kur kiekvieną dieną matė, kaip lietuviai vokiečių yra skriaudžiami ir išnaudojami, kaip nyksta lietuvių kalba, jis pasiryžo dirbti ir aukoti visą savo gyvenimą, kad lietuviai galėtų įsisąmoninti ir suprasti, jog lietuvių kalba yra taip pat garbinga ir kad lietuviu vadintis nėra gėda. Tada jis pradėjo Prūsų lietuvių tautos žadinimo darbą visose srityse. Tuoj Tilžėje įkūrė Giedotojų Draugiją, su kurios choru rengė daug koncertų, važinėjo po parapijas su vaidinimais, paskaitomis bei parengimais.

O literatūrinis Vydūno palikimas labai didelis. Jis parašė daugiau kaip 60 kūrinių, o dar daug yra palikta rankraščiuose. Pradėjęs rašyti vokiškai, jis tuoj perėjo į lietuvių kalbą, o taip pat davė vertimų ir iš kitų kalbų.

Vydūnas išleido labai daug filosofinio turinio knygų, kaip: Mūsų uždavinys, Likimo kilmė, Žmonijos kelias, Visatos sąranga, Tautos gyvata ir t.t. Tačiau reikia pasakyti, kad Vydūnas buvo susidaręs savo atskirą filosofiją, kurią literatūros istorikai tiesiog ir vadina vidūniška filosofija, kuri dar ir dabar daugelio nėra gerai suprasta. Jo filosofija remiasi visais tikėjimais (kaip indų, egiptiečių, krikščionių ir kt.) ir jungiasi visa tuo, kas yra kilnu, dora, gera, gražu ir šventa. Todėl jisai gerbė visas religijas drauge su senąja lietuvių tikyba. Jisai susidarė savotišką samprotį apie Dievą, žmogų, tautą ir pasaulį, bet viską apgaubia kažkokiais paslaptingumo simboliais. Todėl ir mūsų literatūroje Vydūnas yra lyg ir unikumas, nors jis, kaip ir kaikurie kiti rašytojai, savo kūryba žadino branginti visa, kas yra lietuviška. Jis mokė, kad lietuviai turi būti "sau žmonėmis", o ne vergauti svetimiesiems ir kad kiekvienas savo širdyje užsidegtų gilia tėvynės meile, kuri niekad neužgestų kaip amžinoji ugnis.

Vydūno filosofija atsispindi ir jo dramose-misterijose, kaip: Prabočių šešėliai, Amžina ugnis, Likimo banga, Tėviškė, Gaisras, Žvaigždžių takais, Senovės balsas ir t.t. Nors Vydūnas tiek daug yra parašęs, bet jo veikalai buvo ir dabar tebėra labai sunkiai skaitomi. Kai senesnioji karta per naktis skaitydavo Maironio "Jaunąją Lietuvą", o nepriklausomais Lietuvos laikais Putino "Altorių šešėly" ėjo iš rankų į rankas, tai Vydūno raštai dažniausiai likdavo lentynose. Todėl ir kyla klausimas, kodėl taip yra? Svarbiausia priežastis yra ta, kad Vydūnas buvo susidaręs savo atskirą rašybą. Jis nevartojo š, č, ž, dž. Ant balsių (kaip i, a) dėdavo stogelius. Nerašė nosinių. Taip pat jo žodynas buvo pilnas archaizmų, tarmybių ir kitokių žodžių. Jis rašė: kantiose, jeib, pagrindia, vargstaniams, probotsiun, balandio, ipatiai, dievaitins, geidavimus, skaudiai, degantins, platiau, meldiasi, atim, tatiau, pradia ir t.t. Daugumas neskaitydavo jo raštų dėl jo filosofijos, kuri atsispindi ir jo grožinėje literatūroje, o taip pat ir dėl jo dramų veikėjų, kurie dažniausiai yra kokios nors idėjos simboliai, bet, tik labai gerai įsigilinus, yra suprantami. Tačiau yra žinoma, kad Mažisios Lietuvos žmonės labai lankydavo jo vaidinimus, o taip pat skaitydavo jo redaguojamą "Jaunimą", "Darbymetį" ir "Naujovę".

Tačiau reikia prisipažinti, kad nors Vydūno kūryba daugelis ir domėjosi, bet daugumas jį pažinojo ne iš jo raštų, bet kaip ypatingą asmenybę gyvenime. Visi žinojo, kad jis yra griežtas vegetaras ir abstinentas. Jo mėgiamas maistas buvo medus ir riešutai. Jis nešiojo ilgus plaukus ir tuo išsiskyrė iš kitų.

Kai jis atvažiuodavo iš Tilžės į Kauną su paskaitomis, tai dažnas skubėdavo ne jo paskaitų klausyti, bet paties Vydūno pasižiūrėti.

Už nuopelnus Lietuvos universitetas 1928 m. suteikė Vydūnui filosofijos garbės daktaro laipsnį, o 1941 m. Lietuvių Rašytojų Sąjunga išsirinko jį Garbės nariu.

Hitleriui Vokietijoje užėmus valdžią, Vydūnas nacių jaunimo buvo apspiaudytas ir apstumdytas. 1938 m. buvo areštuotas ir net sėdėjo kalėjime. Prasidėjus karui jis, kaip ir daugelis iš mūsų, paliko savo gimtuosius namus ir atsidūrė vakarų Vokietijoje. Jis iškeliavo amžinybėn 1953 m. Palaidotas Detmolde.

Ir šiandien, kai visur yra rengiami jo 100 metų gimimo sukakties minėjimai, daug kas susimąsto, nes kokia gili ir ideali asmenybė buvo Vydūnas. O taip pat vis daugiau pradeda išryškėti jo nuopelnai mūsų tautai, nes jis žadino kiekviename gilią tėvynės meilę ir pasiaukojimą savo tautos labui.

M. K. ČIURLIONIO LAIŠKAI SOFIJAI KYMANTAITEI

A. ŽMUIDZINAVIČIUS S. ČIURLIONIENĖ

Šiais metais sueina dešimt metų nuo mūsų rašytojos ir veiklios visuomenininkės Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės mirties. Jos įnašas į lietuvių literatūrą gana svarus. Šalia gražiosios literatūros, ji daug rašė ir aktualiais visuomeniniais bei moksliniais reikalais. Spaudoje pradėjo dalyvauti 1906 metais. Trylika metų dėstė lietuvių kalbą Kauno universitete.

Išleisti šie rašytojos veikalai: 1. Kritikos žvilgsnis į lietuvių visuomenę; 2. Pasipasakojimai (monologai žemaičių kalba); 3. Iš mūsų literatūros (straipsnių rinkinys); 4. Lietuvių literatūros istorijos konspekto chrestomatija; 5. Vaikų teatras (vaidinimai vaikams); 6. Komedijos (Pinigėliai, Kuprotas oželis, Gegužis, Karalaitė Tikroji Teisybė); 7. Aušros Sūnūs (drama); 8. Dvylika Brolių Juodvarniais lakstančių (įscenizuota pasaka); 9. Šventmarė (apysaka); 10. Rinktiniai raštai (3 knygos).

Iš žemiau paduodamų laiškų matysime, kokia gili ir prasminga meilė rišo mūsų rašytoją ir genijų M. K. Čiurlionį. Deja, šeimynine laime jiedviem džiaugtis teko neilgai, vos trejus metus; jungtuvės Zosytės ir Kastuko (kaip jie vienas kitą vadina laiškuose) įvyko 1908 metų pradžioje, o jau 1911 m. kovo 28 dieną, po sunkios ligos, Kastukas amžinai paliko mylimąją Zosytę ir visą įdomų pasaulį, kuriame jis tiek daug nuostabaus grožio buvo radęs. Sofija likusi jauna našlė su mažamete dukryte Danute, liko ištikima iki savo mirties (1958 m.) savo Didžiajai Meilei.

M. Sl.

Varšava, 1908 m. vasario 4 d. (pirmasis atvirukas Sofijai Kymantaitei, — *leid.*)

Labs ryts!

Litografuoju afišas ir todėl negrįžtu. Klausykite, Auksute, parašykite ką apie II-ją parodą į "V. Ž." ir į "Viltį", gerai? Aš esu pažadėjęs kasdien ką nors rašyti, bet nelemtoji Varšuva atsistojo skersai. Nepykite. Parašykite ką nors apie meną, apie tapybą ir priklijuokite prie to II-ją parodą, būtinai, prašau labai ir spaudžiu leteną.

M. K. Č.

* * *

Druskininkai, 1908 m. balandžio 15 d.

"Ak, kokia graži, kokia miela, kokia turi būti gera!" — taip sako visi, žiūrėdami į Tavo fotografiją, Vaikeli mano širdingiausias, o man net kažkas šokinėja krūtinėje iš džiaugsmo! Matai, matai. Tik nepyk ant manęs, Motule mano, saulute Tu mano. Padėkosiu, kai atvažiuosiu. Fotografija graži, bet toli gražu jai iki Tavęs, tikrai pati žinai, prisipažink. Yra ten šis tas iš Tavęs, bet tai tik lašelis.

Esu piktas kaip tigras, įsivaizduok sau, fotografiją gavau sulaužytą dviejose vietose (...) Ryt važiuoju į Kauną — paskutinė diena parodos — vėl pakavimas, išsiuntimas ir kiti tokie malonumai. Matau, kad Zosė pamiršo apie antrąsias mūsų medalių puses — ant kiekvieno jų parašyta "reikia", "turiu", negalima", "nėra" ir t. t. Taigi "reikia" važiuoti pakuoti paveikslų — tiesa, Zosyte? Matai, nepyk, aš ten ilgai neužtruksiu, trach-trach—ir po viso triukšmo. Man pačiam vergti norisi, kad tik trečiadienį ar ketvirtadienį pasimatysime. Zosyte, vienatine mano. Nieko jau daugiau nepasakysiu. Lekiu pakuoti ir dar daug dalyku turiu atlikti. Sonatų, tur būt, nepasiimsiu, nes neturiu į ką, bet pamatysi, kai atvažiuosi rudenį pas mus.

Bučiuoju brangias pėdas ir rankas, ir akis, ir plaukus.

Tavo Kastukas

Parašysiu iš kelionės.

* * *

Druskininkai, 1908 m. birželio 9 d. Pirmadienis.

Motule mano ir kūdikėli mieliausias!

Neturiu supratimo, su kokiu džiaugsmu rengiuosi šnekėtis su Tavim. Yra naktis, visi miega, o mes vieni du, ir aš kalbuos sau su Siluetu. (...) Žinai, Zosele, — tapau! Nuo ketvirtadienio tapau po 8-10 valandų. Nieko neišeina, bet tai niekis. Tapau sonatą — (apmesta jau visa 94 dalys) ir labai sunkiai duodasi, o labai norėčiau ją pabaigti kaip nors greičiau, nes antra pradeda man rodytis akyse. Atvešiu į Palangą — pamatysi. Kad Tu žinotum, kaip tai malonu taip užsispyrus, pasiutusiai, taip užmiršus viską ir be nuovokos, be atsikvėpimo tapyti. Baisiai kaip malonu. Viskas visur eina savo keliu: saulė šviečia, rugiai žydi, žmonės šneka, vaikščioja ten sau pievos, laukai, kalneliai, visur gėlės, paukščiai, visur vasara, gražu, o aš nieko — tik tapau. (...)

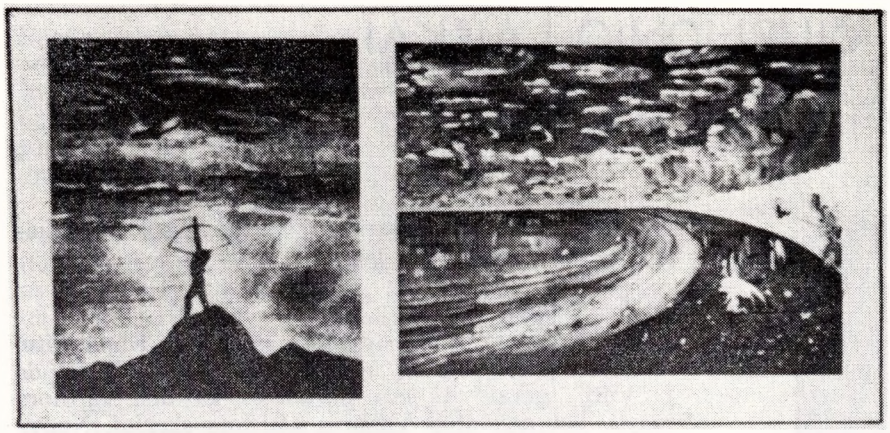

Beniui parašiau ir laukiu atsakymo, kurio kažkaip nėra. Išvažiusiu tuojau, gavęs palankų laišką. Beturiu 25 rubl. — bet tai kas? Skaičiau, kad Palangoj gr. Valevskienės pensione esą kambarių po 50 kap. parai. Tai nebrangu, tiesa? Maitinsiuos žuvimis, kurių sau iš anksto prisižvejosiu visai savaitei, rinksiu ir pardavinėsiu gintarus, kasdien duosiu pamokas grafienei Valevskienei po 20 kap. valandą, bet į Palangą važiuosiu. Pamatysi, — nieko nepadės. (...) Žinai, Zose, buvau aš kartą pievoje ir buvo daug daug gėlių, o virš pievos ir gėlių toks aukštas, aukštas dangus, labai mėlynas ir žydrus, ir tikrai nebuvo nė vieno debesio visame danguje — ir taip viskas buvo, net ir paukšteliai kažką ten sau čiulbėjo, ir Zosė (žinai, tas Siluetas) buvo su manim. Ir daug galvojau ir ilgėjaus, ir taip gerai, taip be galo, be krašto gerai buvo, jog net Tau rašau apie tai, kad žinotum, taip. Taigi matai, kad puikiausiai verčiuos ir labai laimingas esu. (...)

Kastukas

* * *

Peterburgas, 1908 m. spalio 15 d.

Matai, matai, kokia Tu nepaprasta. Tik ką gavau Tavo trečią laišką, Zosele, ir viskas baisiai man patinka, ir nuotaika pasitaisė, ir galvą nenoromis vėl pakėliau aukštyn. Grįždamas iš pašto pastebėjau, kad migla — tai nuostabus dalykas. Užpakalyje migla, priešais migla, yra tik tai, kas su manim ir manyje — Zosė ir aš. Ir daugiau nieko. Puikūs rūmai ryškėja migloje — vos įžiūrimi, prieinu — nieko nepaprasto, o toliau stebuklai kokie migloje — ir vėl nieko nepaprasto: migla ir migla aplinkui, o kišenėje Zosės laiškas, o širdyje džiugu, eiti lengva — pačios kojos eina; tai nieko, kad "kulnai sutinę". Iš kur Tu taip viską žinai?

Šiandie daug žvgių padariau. Vėl buvau pas Zikarą,, pas Tvardovskius, pas Žebrovska ir dar eisiu pas Dobužinski. Teirauiuos pamoku, kur tik galima. Be to, landžioju į Ermitažą ir į Aleksandro III muziejų — studijuoju. Žinai, kokių čia stebuklingų daiktu yra, baisu! Dvigubai džiaugiuos, nes žinau, kad ir Tu į juos žiūrėsi, supranti? Tu savo šviesiomis jūros akimis. Ko tik čia nėra! Yra tokių senų asirietišku plytu su tokiais baisiais spamuotais dievais — kurie nežinau iš kur, bet rodosi man, kad pažįstu juos puikiai ir kad tai yra mano dievai. Yra egiptiečiu skulptūru, kurias baisiai mėgstu ir kurias Zosė mėgsta, ir graiku skulptūru, ir įvairiu kitu daiktų ir labai daug, o pavelkslu! — pamatysi. Pagalvok tik — visa tai drauge anžiūrėsim ir džiaugsimės kaip vaikai. Zosyte mano vienatine- Tik kada, kada tai bus? Ar ilgiesi? Neturi supratimo, kaip ilgiuosi Tavęs. Ypač tai išrvškėja, kai matau ką nors gražaus, tai šiaip, kai viduje kas suvirpa, tuoj bėgu pas Tave ir glaudžiuosi, ir trokštu, ir ilgiuosi be galo. Žinai, kad esi mano geriausis genijus, kad už viską tau esu dėkingas. (...) Matai, koks aš esu. Jau nieko, nieko. Turi būti man labai gailestinga ir labai reikalaujanti. Zose, padėk man. Juk pradedame naują gyvenimą-pažįstame maždaug įvairių vertybių vertę, taigi eikime drąsiai, tik Tu būk man tas, kuo esi seniai mano sieloje ir kuo būsi iki mirties jeigu net paliktum mane. Nepyksti? Atrodo, kad ne taip rašaus, bet Tu viską gerai suprasi, Zosyte. Žinai, aš tik trokštu Tavęs tokios, kokia esi — gražios, stebuklingos, tos kurią mačiau Palangoje, Vilniuje ir Druskininkuose, tos, kurią nešiau ant rankų ir su kuria šnekučiavau vagone, atsimeni? Tai buvo kelyje iš Mažeikių į Vilnių. Tu viską atsimeni, ar ne tiesa? (...)

Žinai, Mažulyte mano, kad jau truputį ėmiausi darbo: parašiau tris gabalus fortepijonui, nuškicavau keletą variantų uždangai, bet man rodos, kad iš to bus paveikslai, nepyksti? Tapyti neįmanoma — taip tamsu, kas bus? Butą būtinai pakeisiu — pasiskubinau išnuomoti, nes labai nemėgstu nakvoti pas svetimus, visuomet man atrodo, kad daro man didelę malonę, na, ir reikia nakvynės prašyti. O dabar kaip yra, taip yra, bet turiu ramybę, galiu sau galvoti, svajoti ir šį tą dirbti.

Kartais tyliai kalbuosi su Tavim arba užsimerkiu ir, apkabinęs Tave, lekiu kažkur, hei! za tri dieviat ziemiel. Po mumis nyksta pilki juostuotų laukų kilimai, kažkokie kaimeliai ant kalvų, tai vėl tamsios miškų dėmės sunarpliotos sidabriniais upelių siūlais. Zosė glaudžiasi prie manęs, jaučiu jos šiltą kvėpavimą, ji šnibžda: "Kastuk, kaip tai stebuklinga, kaip tai stebuklinga!" Aš glaudžiu Zosę dar stipriau ir sakau: "Tai Tu, Tu pati esi sttbuklinga!" Ir taip skrendam kaskart toliau. O čia ir jūra. Bangos didelės. "Sveikos gyvos!" — šaukiame iš viršaus. "Sveiki gyvi!" šniokščia bangos, o mes lekiame aukštyn aukštyn. Matome visą jūrą ir krantus aplink jūrą, ir takelius, kuriais žmonės vaikšto ir žiūri į jūrą ir labai ilgisi. Ir kitas jūras matome, ir okeaną, ir aplink okeaną irgi kelias krantu suka, žmonės vaikšto, stebisi ir bijo. O Tu glaudiesi prie manęs ir šnibždi: "Kaip tai stebuklinga!" O ten toliau geltoni laukai — dideli, galo nematyti, vidury Sfinksas žiūri ramiai į tolį, o aplinkui, kiek tik akis užmato, griaučiai užnešti smėliu ir brilijantais. Tai dykuma. Klupdamas per griaučius, eina vaikas, iš rytų stačiai į vakarus savo žingsnius kreipia, bet vaikui kelią pastoja gyvatė. Nebijok, Zosyte, žiūrėk jau žaidžia jie kartu ir piramidę iš brilijantų stato, o mes lekiame tolyn ir tolyn, ir vis nauji paveikslai rodosi, o Tu stebuklinga tokia ir viskas pasau-

lyje. Ir taip be galo. Tik nepyk ant manęs, Zosyte.

Žinai, Geniukas Tave palaikė Lilia Kersnovska, kuriai yra tikrai skolingas ir kurios nelabai mėgsta. Įsivaizduoju jo mielą nustebimą. Pasakyk P. M., kad ji labai miela, nes taip rimtai imasi muzikos. Gailiuosi, kad negaliu asmeniškai kiek padėti ar pakalbėti. Pasakyk, kad hanonas gali pakenkti muzikalumui, jei jis skambinąs mechaniškai. Reikia skambinti labai atidžiai, įsiklausyti į kiekvieną paskirą garsą (iš čia gražus tonas), sekti lygumą (pajutimas ritmo) ir, gink Dieve, neįtempti rankos skambinant (technika). Gamų geriau visai neskambinti. Teorijos vadovėlis išsamiausias Biernackio, tačiau painus ir sunku jam orientuotis, gerai būtų turėti šalia jo kokį mažesnį, kaip antai "Zasad muziki" Studzinskio. Norint pereit prie harmonijos, reikia gerai pažinti gamas, intervalus ir jų išrišimus, ir tai reikia iškalti. Yra tai vos ¼ teorijos, likusią dalį, mažiau svarbią, užtenka tiktai paskaityti. Geriausia harmonija, kurią žinau lenkų kalba, yra Zavirskio ir Noskovskio, vokiškai Riemano, rusiškai Rimskio Korsakovo ir Buslerio. Vis dėlto patariu Zavirskio, nes yra išsamus ir aiškus — jame daugybė uždavinių. Pradžiai patariu Bacho mažą preliudą, nes be jo, man rodos, neįmanoma būti rimtu muziku. Tai ir viskas. Nepyk, mažulyte, kad aš tokiu profesorišku tonu visa tai parašiau, bet šalia to jaučiu jai baisiai daug simpatijos už tą užsidegimą muzikai. Būk sveika ir šviesi kaip saulė, Tu Žvaigžde mano nuostabioji.

* * *

Peterburgas, 1908 m. spalio 17 d.

(....) Tavo laiškai tokie stebuklingi, kad momentaliai daro iš manęs žmogų. Žinai Zosele, mums bus baisiai gerai, pamatysi, kaip gražiai gyvensime — aš dargi įsivaizduoti negaliu. Tik kad čia viskas baisiai brangu, bet yra daug gražių dalykų, o ir Peterburgas man patinka. Landau dažnai į Ermitražą, į Aleksandro III Muziejų, ir Akademijoj buvau, net akys skauda! Pas Tvardovskius buvau dar kartą (žadėjo ieškoti pamokų). Ir p. Žebrovska žadėjo rūpintis Stasiuku, sumokėti už mokslą, o man pamoku. Turėsiu vadovauti lietuvių chorams. Buvau pas Dobužinski dar karta, dar labiau man patiko, ir atrodo, kad bus vienas iš mūsų pažįstamų. Parodos bus čia padorios: yra "Sojuz" (rusų dailininkų draugija, — leid.) ir "Venok" (nedidelė rusų dailininkų grupė, linkusi į modernizmą, neturėiusi didesnio poveikio, — leid.) — žada mane savo laiku supažindinti ir įtraukti į tą dailės aristokratų gyvenimą, o tuo tarpu dažnai kviečia. O tuo tarpu dar nieko tikro, nieko, kuo galėčiau pradžiuginti savo Mažyte Zose tokia vienišą ten, kaip aš čia, toje dvimilioninėje košėje. Niekados man nebuvo taip svetimi žmonės, nebent kai grįžtu iš pašto, tada visi man patinka, ir gražūs, ir kilnūs, ir įdomūs.

Pietus valgau studentų valgykloje, bent padori draugystė ir sveika. Arbatą geriu namie 3 kartus dienoje. Kartą tik neįkliuvau į avantiūrą: užėjau į to kią sau "Čainą". Darbininkų, valkatų prisigrūdę. Ir pradėjo prie manęs kibti: o iš kur tu toks frantas, o kodėl apykaklė "koški" ir t. t. Aš burbtelėjau: "a vam kakoe delo?" O jie plūstis, atsistojau, o jie prie manęs, bet čia įsikišo šeimininkas ir patarnautojai, ir išlikau sveikas. (...)

Šiandien buvo Dobužinskis pas mane. Gailiuos, kad nematei, kaip jis gėrėjosi. Reikia žinoti, kad jis visados gana stamantrus, bet, apžiūrinėdamas mano dalykus, visiškai supliuško. Geriausiai jam patiko pradėtoji paskutinė sonata, iš "Jūros" — I ir paskutinė dalis, "Žalčio" sonata, preliudas ir fugos, o iš Zodiakų — "Vandenius", "Žuvus", "Dvyniai", "Mergelė. Na, ir "Fantazija", o ypač paskutinė dalis. (...) Užtruko gan ilgai, ir labai maloniai laiką praleido.

Ei, Zosele, o vis dėlto aš jaučiu, kad ir Dobužinskis, ir visi jie — niekas, sulyginus su vienu Tavo laišku — su viena raide. Tuos žodžius rašant atėjo Moravskis ir ištempė mane į susirinkimą, iš kurio sugrįžau baisiai suaudrintas. Susibariau su vienu lietuviu režisierium Žilinsku. Dėl šitokio dalyko: lietuviai studentai rengia vakarą, stato Vydūno "Angą", kurią Žilinskas nori sutrumpinti. muziką, t. y. chorą pridėti, "Lietuva, Tėvyne mūsų" etc. etc. Aš pakilau prieš tai. Maža to, koncertinėje dalyje turėjo susigrūsti visokia maišatis ir nelietuviškų jėgų, pav., kažkoks sopranas, fleitistas, čelistas. Dėl viso to buvau priverstas pasitraukti, nes irgi turėjau skambinti. Bet juk tiesa, kad nebuvo galima? Koks gi tai lietuviškas vakaras — o dar fleitistas — kažkas baisaus! Zosyte, bet Tu nelaikai man tai blogu!? Jaučiu, kad dargi pagiri ir glostai man čiuprą, nes aš iš tikrųjų negalėjau kitaip pasielgti! ...

Tavo Kastukas

* * *

Druskininkai, 1909 m. lapkričio 20 d.

Zuliuk mano Vienintelis ir Mieliausias,

Auksine, Mieloji, Mylimoji, bučiuoju šviesias, ramias akytes ir tuos pirštelius, kur laišką šį laiko, ir prašau nepykti ir atleisti man viską, jeigu ką nors blogo esu padaręs. Iš Sedos išvažiavau laimingai, kelias geras, šilta, arkliai puikūs — taip gera buvo galvoti apie Tave, apie Mažytį — pasaulis toks puikus ir liūdnas buvo, o širdyje taip kažkas rinkosi, tarytum būčiau glaudęs jus abu prie širdies. Rašau tai, kad žinotum, kaip man gera buvo važiuoti su savo mintimis, su mylimiausiomis mintimis apie Tave. Ma-

žeikiuose laukiau daugiau kaip valandą, ir pasirodė, kad turiu 9 pundus. Atsidusau ir, kai atėjo traukinys, tai su nešėjo pagelba suradau vagone vietą kaip grafui; miegojau net iki Kaišiadorių — vos tik nusiprausiau ir susitvarkiau daiktus, suradau sąsiuvinius, batus, išsiėmiau iš kišenės trintuką ir ištryniau pieštuko žymes ant viršelio. Lentvaris — perku bilietą — tunelis — tas mūsų, atsimeni? — na, ir Vilnius. Kadangi nešėjas negalėjo paimti visų daiktų, tai atvilko iš kažkur didžiulius karukus. Na, ir palikau penkis pundus apsaugoje, o su likusiais patraukiau, paėmęs vežėją, pas Kriščiukaitį. Pasirodė, kad turiu 14 paveikslų — ir dar daugiau. Bijodamas, kad valiutos neužteks, liepiau 14 įrėminti, o likusius dar taisysiu ir gal Pitery įrėminsiu. Nepyk, Zuliuk mielas, neįsivaizduoji, kaip aš kojytes Tavo bučiuoju, ir atsiprašau, ir baisiai myliu.

Nuėjau pas Bialomeiskį — batus pajuodins, pataisys ir paliks atsiimti pagal pavardę. Buvo jau po 9-nių, kai atsiradau pas Bortkevičienę — miegojo. Kalbėjau su jos, tur būt, motina, pagaliau išgirdau ir Bortkevičienės balsą, siūlė, kad nueičiau su ja pas Zavadskį, — tačiau bijojau, kad neatliksiu visko, be to, nujaučiau, kad tas apsilankymas mane varžys, ir atsisakiau. Gal negerai padariau. Bet kaip aš būčiau kalbėjęs su tokiu Zavadskiu apie Tavo darbą? Zuliuk mieliausias, Vienintelis, nepyk, jau niekad taip nebedarysiu.

Iš Bortkevičienės nuėjau pas Žmuidzinavičių — prikalbėjo tiek įvairių dalyku, kad man net negera pasidarė. Dėl Dailės draugijos, tai projektai tokie — parodą suruošti kuo anksčiau, sausio mėn.. vėliausiai vasario, pasakiau, kad man tada sunku bus dalyvauti, bet

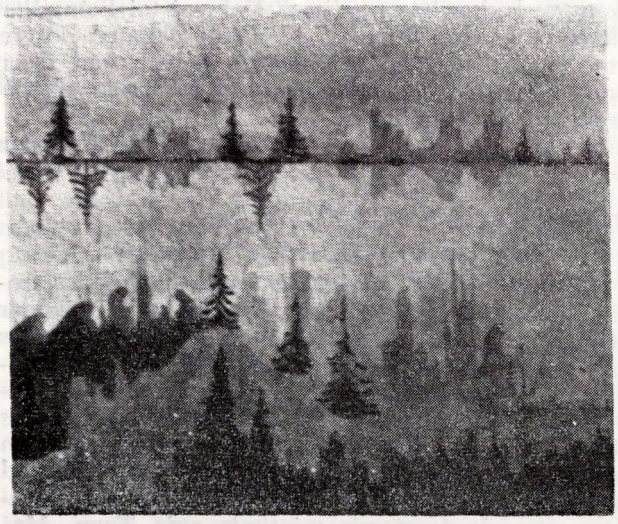

tai nepadarė įspūdžio. Sekančiais metais į valdybą būsiąs išrinktas Liudas Gira (?) ir Biržiška. Paroda projektuojama bendrai su Vilniaus dailininkų draugija — jie apačioje, o mūsiškiai viršuje. Sugaišau pas Žmuidzinavičių apie 3 valandas. Buvo toks reikalas: turėjau dalyvauti, kaip žiuri narys "Ūkininko" antraščių konkurse. Piešiniai pamesti, ieškojom pas Gimbutaitę, pas ji ir vėl pas Gimbutaitę, ir vėl pas ji. Gaišatis, gaišatis, gaišatis. Vos ištrūkau. Paskui buvau pas Hurčiną, aha! ir paskui nusipirkau kavos ir popieriaus, ir fotografijas — nedaug pasiliko laiko. Taigi vežėju (!) drožiau pas Manią. Radau tik Jadzę su vaikais, ir daugiau nieko. Jadzė net pravirko, taip buvo namų pasiilgus. Nieko nesulaukęs, pasiėmiau Jadzę, ir jau pėsti pasileidom į stotį, tačiau susitikome ir Manę, ir Chomskį — atsisveikinome, ir gražiai, patogiai atvažiavome į Pariečę: kamliniai, arkliai — ir Druskininkai. Mane toks širdingumas apglėbė, taip buvo linksma, kad plepėjau kaip pasamdytas. Visi sveiki, ir viskas man patinka. Padarėme puotą iš maisto likučių — iš likučių paršiuko, kuris buvo nugalabytas vestuvėms. Jadzė džiaugėsi antklodėle, Mama sijonu, o tortu visi taip džiaugėsi, nors per vestuves tortų ir buvo, bet nė vienas toks skanus nebuvęs. Ir taip, Zuliuk mano Vienatinis, kodėl aš Tau rašau tokius niekus. Mano, Mano Vienintele, mano Gražioji, Stebuklingoji mano, mano... Ką Zuliukas veikia? Ar šviesi kaip saulutė auksinė — ar liūdna kaip dainelė? Ar atsimeni, ką pažadėjai vyrui? Ar tokia pati, kaip buvai paskutines mūsų mylimas dienas? Zuliuk mielasis, jau geriau nesakysiu, bet taip trokštu, taip trokštu pažiūrėti į Zuliuką, taip truputį tik, kad man net kažkaip skauda — ir genu tas mintis nuo savęs, ir maldauju Zuliuką, kad būtų geras, mylimas ir ramus, ir tikėtų mumis ir nesiilgėtų. Dar negalima pradėti ilgėtis — nes taip ilgai, kad net baisu, ir kartu taip trumpa- Na, jau gana gana... Zuliuk Vienatinė mano, tokia mylima iš Uosto gatvės ir ta dabartinė stebuklinga, ir dar labiau mylima, ir ta mylimiausia Siela mano, ir Saulė, ir viskas pasaulyje netolimoje ir tolimoje ateityje. Zuliuk, aš toks esu laimingas — ir galvoju daug, ir skaitau Tavo pastabose, ir taip man patinka tas: "Reikia abiem užsitarnauti susitikimą." Ar Tau Boria padiktavo tą mintį? Zuliuk mano mieliausias, nuolat prisimenu tą mintį ir man taip aišku, kad užsitarnausiu mūsų susitikimą tokią jaučiu jėgą ir trokštu būti visuomet, visuomet vertas savo Zuliuko. Rašyk man viską apie save. Kaip miegi? Ką sapnuoji? Ką Zuliukas jaučia nuo pat ryto? Ar ką dirba? Ar ilsisi? Ar galvoja ką ir apie ką? Gal galvelėj gimė kokie projektai, sumanymai? Gal buvo kas nemandagus Zuliukui? Tuojau reikia pasiskųsti Kastukui. Ir viską reikia rašyti, gerai, Zuliuk Mielasis, Vienatinis, gerai? Teisybė, kad gerai? Matai, kokia Tu miela! Motule mano širdingoji. Aš irgi viską ir apie viską rašysiu, tik Tu nepyk, kad aš nemoku taip gražiai, kaip Zuliukas. Ir dabar man sunku: Petriukas su Jonuku skambina keturiomis rankomis — ir genialusis Bethovenas ne tik nepadeda, bet trukdo.

Zuliuk mielasis, rytoj siunčiu siuntinį ir gal dar porą žodžių pridėsiu prie to, o dabar Tu žinai, kaip glaudžiuosi prie Tavęs. Tu mano gerasis bičiuli, mano amžinasis drauge, mano Zuliuk, Zosyte Vienatine mano.

Tavo Kastukas

* * *

Peterburgas, 1909 m. lapkričio 25 d.

(Įrašas) ..."Šiandien buvau pas Sasnauską, baisiai susigraužęs dėl Naujalio kritikos, kuri abu išvadinome idiotu, ir Sasnausko nuotaika pasitaisė, labai buvo vaišingas, gėrėme arbatą ir muzikavome iki 10-tos nuo 6-tos vakaro. Dedikavo Tau viena iš savo numerių: "Karvelėli". Labai graži dainelė, ir muzika lietuviško charakterio, balsai solo ir chorui, ir dedikacija išspausdinta: "Pavedu J. M. Sofijai Čiurlionienei (Kymantaitei), "Pasaku" autorei." — Susijaudinau, padėkojau, net pasibučiavome iš to širdingumo. Suko man galvą dėl konservatorijos Vilniuje, kad būtinai aš turiu būti direktorium. Sako, kad būsiu paskutinis žioplys (sic!), jei nepasinaudosiu jo patarimu. Reikia atidaryti kursus vargoninkams ir rūpintis leidimu atidaryti "Tautinę Konservatoriją". Jis leidimą galįs gauti, o kitakas niekai. Kapitalo reikią

1000 rublių. "Tūkstantis — tai maža", aiškinu. Bet jis taip užsidegė, kad laidavo, jog butas būsiąs dovanai, o fortepijonų daug nereikią, 1 — užteksią — pora profesorių ir viena fisharmonija, o kai reikalas gerai eis, tai galima bus dar vieną fortepijoną išnuomoti! Vienu žodžiu, Čiurlionio Tautinė Konservatorija jau beveik gatava. Ką tu į tai, Zuliuk? Tikrai juokies. Bet juokai juokais — atvežk man mano diplomus, yra jie ten kažkur Druskininkuose. Sasnauskas žada ieškoti man pamokų, gerai būtų. Kaip matai, mažai dar padaryta. (...)

Visada Tavo Kastukas

* * *

Peterburgas, 1909 m. gruodžio pradžia.

Pirmadienis.

Zuliuk mano Vienatinis ir Labai Mielas!

Gavau Tavo laišką ir labai džiaugiuosi ir dėkoju. Laiškas rašytas pirmadienį ir antradienį, o tik šiandien jį gavau. Motule mano Vienatine, baisiai esu dėkingas ir labai atsiprašau, kad to laiško, kurį mini ir kuriame aprašinėjai savo sapną, tai to laiško aš negavau. Nežinau, kas atsitiko — gal dar gausiu, o gal dingo. Iš viso gavau tris laiškus iš Tavęs: 2 Druskininkuose ir 1 čia, — Tu rašai, kad ryt savaitė, o aš tikinu Tave, kad po ryt dvi savaitės kaip persiskyrėm. Aš irgi esu gerutis ir galvoju apie Zuliuką, ir mano mintys šviesios, kartais imu ilgėtis, o kai pamanau, kad už dvieju savaičių pasimatysim, tai karšta banga užlieja mano širdį ir mintis, ir negaliu sau po to įsivaizduoti, kas bus!

Zuliuk Mylimas. Vienatinis mano, vakar gavau laišką nuo Sasnausko, jis man rado muzikos teorijos pamoką ir rytoj paskyrė pas save man pasimatymą su mokiniu, tai yra Naujalio mokinys vargonininkas. Bus pigiai. Bet ką darysiu — "Imk Mykole, ką Ponas Dievas duoda". Kai bus geresnių laikai, tai ta paleisim pro šalį. Nusprendžiau, kad skelbtis neverta, nuolat tiek mokytojų skelbiasi, gaila pinigų, nes nedaug jų jau paliko — net gėda prisipažinti, kad, užmokėjus už butą 27 rub., man pasiliko tik 5 rubliai. Leidau palvginti visur taupiai, bet grūdelis prie grūdelio susidarė gerokai. Galiu su tais pinigais egzistuoti dar kokias dešimt dienų. Salcesono turiu dar daug, sūrį nepradėta, — šveicariško sūrio gabalą! "Dar Lietuva nepražuvo!"

Šiandien Dobužinskis žiūrėjo mano paveikslus, labai džiaugėsi, nutarė paimti penkis su savim į parodą Maskvon. Nors ir neduoda vilties, kad bus išstatyti. Ir reikia tokio atsitikimo, kad ten priima ir tvarko parodą patys tie nutrūktgalviai: Perepliočikovas, Vinogradovas, baronas von Klodtas (tas kaip tik kabojo šalia mano "Rexo" Soiuze, žinai tokie peisažai) ir Johnas. Taigi sako, kad jie visi buvę priešingi mano, Utkino ir kitų kraštutinių jaunų tapytojų pakvietimui. Dobužinskiui geriausiai patiko mano "Angelėliai", žinai, tie su gėlytėmis ir drugeliais, paskui "Angelas" — tas sėdintis su rausvais sparnais, — gėlės ir tiltai. Juk žinai, Lietuviškos kapinės, Nojaus Arka su vaivorykšte ir tas su paukščiu.

Kompoziciją, kurią pavadinau "Balade", gerai? (įdėta tos baladės škicai, M. S.)

Vakare užėjau pas juos, — paveikslai labai patiko visai šeimai, bet paskui atėjo Somovas, irgi apžiūrinėjo, tačiau Dobužinskio pagyrimams nepritarė, pasakė: "Da, Nikolai Konstantinovič, vi kak budto bliže zemli sdelalis — k etom godu vaši kartiny bolee poniatny". Ir žinai ką Zuliuk, man rodos, kad jo teisybė. Dobužinskis randa, kad "kartiny v etom godu soter-telnee i glubžnee", bet tai kažkaip neįtikina manęs. O kaip Tu manai, Zuliuk! Man rodos, kad Somovo teisybė — taigi aš esu kiaulė ir pykstu ant savęs, kol vėl nutapysiu ką nors gero.

Zuliuk mano Mažiukas! O Tu man padėsi, ką? Gerai? Širdingas mano drauge. Truputį man liūdna, bet tai niekis — jau šiandien bandžiau tapyti — taisiau tą miestą su arkliu. Pilka, tamsu — tegalėjau dvi valandas tapyti ir beveik nieko nepadariau. Kartais skambinti man norisi, bet kadangi negalima, tai galvoju apie Zuliuką, ir man gera. Kartais man rodosi, kad jau porą metų nesimatėme, o kartais atrodo, kad Zuliukas ką tik pabučiavo man kaktą. Tarpais galvoju, kad Zuliukas jau niekados neatvažiuos, tarpais stebiuosi, kad tuose iš stoties lekiančiuose vežėjuose nesimato mano Zuliuko. Bet neilgai, Zosyte, mano Vie-

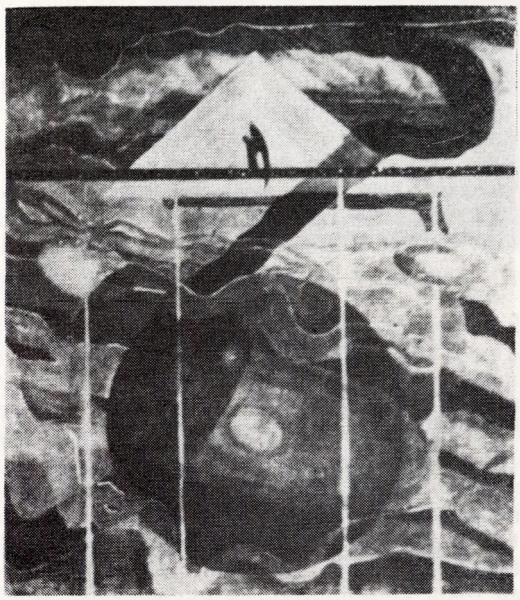

natine. Ne tiesa? Motule mano auksine, Kastukas taip Tave myli, ir trokšta, ir ilgisi, kad Tu net nežinai! Ir jeigu Tu dar labai ilgai neatvažiuosi, tai rasi Kastuką, kaip Piotroviną (Piotrovinas — vienos lenkų legendos personažas: jis po trejų metų buvęs prikeltas iš numirusių), kurį turėsi ilgai bučiuoti, kol prikelsi. Taigi atmink! Glaudžiu, myliu, myluoju, bučiuoju ir glamonėju, ir ilgiuos, ir visada Tavo

Kastukas.

* * *

Peterburgas, 1909 m. gruodžio 3 d.

Zuliuk mano Vienatinis!

Na, matai, matai, kokia Tu nepaprasta esi. Gavau nuo Tavęs vėl du laiškus, tokius stebuklingus, tokius nepaprastus, kad man net verkti norisi. Jau nebežinau, kaip dėkoti. (...)

Zosele Mieliausioji! Aš manau, kad tai visai neblogai 100 rub.! Be to, tai yra valiuta, kuri mums stačiai kaip iš dangaus krenta. Motule mano Vienatine, baisiai džiaugiuosi, nes, pirmiausia, tai pinigai kartu uždirbti, kaip tai stebuklinga, tik pagalvok! Tik ką tu ten dėstai: *"nes matai, ten tiek Tavo darbo — viršelis ir tas straipsnis"*? (M. K. Čiurlionio straipsnis S. Čiurlionienės-Kymantaitės knygoje "Lietuvoje" ir jo pieštas tai knygai viršelis, — leid.). Zosyte, kaip gali ką nors panašaus sakyti? Juk visas darbas ir nuopelnas Tavo, — tai viena, o antra, mano straipsnį turėjai juk versti, o kiek turėjai darbo su tuo vertimu, o "trioles", ir "puses", ir "ketvirtis jau užmiršai, tur būt.

Geriausiu atveju man priklauso 10 nuošimčių, jeigu jau taip sąžiningai apskaičiuotume Tavo ir mano darbą. Zuliuk mielas, sutik jog neturėjau tiesos! Ir dar gale rašai: "O kas man bus už tai, kad aš taip pigiai atidaviau Tavo darbą? Matai, kokia Tu! Zuliuk, Vienatinis mano, Mažiukas, negalima jau taip būti be saiko gerai! Pagaliau tu turi teisę parduoti "Rexą" ar bet kurią "Sonatą" už bet kokią kainą, ir tai aš nepykčiau, o tik bučiuočiau Zuliuką ir atsiprašinėčiau. Na, ar ne, ar ne teisybė? O dabar duok savo rankutes, bučiuoju stipriai ir atsiprašau, kad Tau tiek priminimų padariau. Žinai jau, tur būt, iš mano laiško, kad palikau Izmailovo prospekte. Kambarys su dviem langais į gatvę, su aptarnavimu, kuru ir šviesa, dviem virtuvais per dieną — 27 rub. mėnesiui! Žinai, Vaikeli mano mažas, juk tai visai ne taip brangu. Landžiojau per tris dienas. Buvau ir Vasilijaus ir Jekateringofo rajone, visur ieškojau, ir iš viso geriausiai ir palyginti pigiausiai čia. Nuo to užgėlė truputį man pėdas. Bet tik vieną vakarą skaudėjo — o paskui jau ne. Nepyk, Zuliuk mano Širdingiausias? Ką? Aš taip bijau, kad Tau nepatiks mūsų kambarys. Zuliuk, kas bus? Blogiausia, kad tame Pitery taip tamsu, jog net baimė ima! Dangus — kaip senas skuduras, kaip nešvari pašluostė. Būna tokių tamsių dienų, kad neimanoma tapyti, nors ir du dideli langai išeina į plačią gatvę, ir į saulėtą pusę. Bet gal taip ilgai nebus. Kai Zulytė mano atvažiuos, tai dangus prasiblaivys, pamatysi! Įsivaizduok sau, turiu jau vieną pamoką. Sasnauskas man įtaisė. Kažkoks vargonininkas norėjo mokytis harmonijos, o jis dėl stokos laiko ir sveikatos pamokų neduoda, tad užleido man. Susitarėm du rublius už valandą ir tik sykį savaitėje. Ką gi, gerai ir tai. Vargšas berniokas, matyt, labai nori mokytis, dirba vargonininku, ima 25 rub. Iš tų pinigų turi gyventi ir pamokas apmokėti, ir pianiną turės samdytis, ir dar turi brolį išlaikyti, kurį įstatė į mokyklą kažkur provincijoj. Mačiau, kad jam truputį per sunku, tai pasiūliau tokią kombinaciją. Jis gyvena labai toli, net Vyborgo pusėj, taigi, jei pamoka pas jį, tai du rubliai, jeigu pas mane — 1.50 r. Labai nudžiugo. Jau vieną pamoką turėjome, taip buvo patenkintas, kad iš karto užmokėjo ir už sekančią, taigi mano kasa praturtėjo net visais trimis rubliais! Matai! Ei, Zuliuk! Aš Tau sakau: "Dar Lietuva nepražuvo!" Pamatysi, kad viskas bus gerai. Be to, yra vilties, kad sausio mėn. uždirbsiu dar keliasdešimt rublių. Kažkokia X Draugija (Globos moraliai alkanų ar kažkas panašaus) ruošia dvi ar tris paskaitas iš bažnytinės muzikos istorijos, nuo pirmųjų krikščionybės amžių iki šių dienų — paskaitos bus iliustruotos gerais chorais iki 40 žmonių ir, tur būt, bus su vargonais. Taigi paskaitas ar referatus skaitys Sasnauskas, o chorus siūlo man diriguoti. Aš žinoma, mielai sutikau. Na, matai. Sasnauskas sako, kad turi duoti apie 50 rub. Jau žinai, tur būt, iš mano laiško, kad paveikslus matė ir gėrėjosi net Dobužinskis. Dabar jis išvažiavo į Maskvą ir paėmė penkis iš jų, bet iš anksto įspėjo, kad gali nepriimti. I-ma, nes jau truputį per vėlu, gali pasakyti, kad nėra vietos. II-ra, nors ruošia parodą Sojuz, tai visgi valdyboje nusveria "juodoji šimtinė" arba konservatoriai, o tie, kaip žinoma, žiūri į "naujus" ir jaunus, kaip karvė į raudoną spalvą. Matai, brolau, kaip blogai būti "Jaunam" ir "naujam". (Nėra laiško pabaigos, — leid.).

Paruošė M. Slavėnienė
(Iš knygos "M. K. Čiurlionis")

* * *

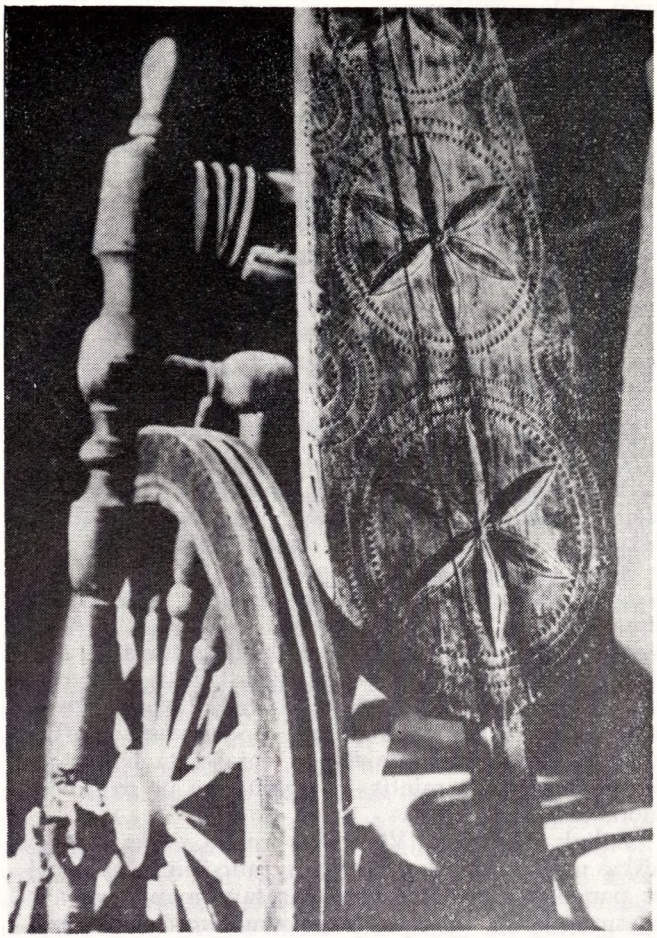

HENRIKAS RADAUSKAS

ČIURLIONIS

Tarytum ežero dugne nugrimzdęs klonis,
Kur liūdi žaluma pavargusioj mėlynėj,
Nutilo sienose žaliuojantis Čiurlionis,
Ir žiba fosforu vijokliai vandeniniai.

Čia amžiai baigėsi, čionai sustojo laikas,
Pražydo pasakoj karališki pelėsiai.
Į pienę miegančią vos gimęs žydras vaikas
Rankas užsnūdusias per žalsvą miglą tiesia.

Žvaigždynų soduose, kur sidabrinės lingės
Beveik nesisupa, kur pumpurai nesprogsta,
Ant svyrančių šakų linguojas žvaigždės tingios
Ir mėnesio šviesoj numirusioj prinoksta.

Tylus švytėjimas pražydusios nirvanos
Sutirpsta rūkuose medūzos krikštolinės,
Ir ūžiančiom gelmėm kartoja okeanas
Galingą ilgesį dainuojančios undinės.

KALĖDINĖ DOVANA

O. HENRY

Doleris ir aštuoniasdešimt septyni centai. Tai buvo viskas. Iš šešios dešimtys centų po centą. Pinigėliai sutaupyti po vieną, per eilę savaičių, besiderant su mėsininku ir su pieninininku, raustant kas kartą dėl savo šykštumo... Dela suskaičiavo tris kartus. Doleris ir aštuonios dešimtys septyni centai. O rytoj Kalėdos...

Nieko kito nebeliko tik užsidengti veidą rankom, kristi ant senos sofos ir verkti. Ir Dela verkė. Gyvenimas juk ir susideda iš aimanų, ašarų ir šypsenų. Bet ašaros būna gausesnės.

Jų kuklus butukas, už kurį jie mokėjo aštuonis dolerius į savaitę, buvo toks nušepęs. Į jų apačioje kabančią pašto dėžutę niekas nemetė laiškų ir niekas nespausdavo šalia esančio jų durų skambučio. Šalia skambučio užklijuota kortelė savo ilgu iškilmingu įrašu "James Dillingham Young" atrodė ne vietoje. Vidurinysis ilgas vardas buvo įrašytas tuo laiku, kai jo savininkas parsinešdavo į savaitę 30 dolerių. Dabar, kai jo uždarbis tesiekė dvidešimtį, iškilmingasis Dillingham lyg buvo kiekvienu metu pasiruošęs susitraukti į mažą bereikšmę D. Tačiau kai tik ponas J. D. Young peržengdavo savo namų slenkstį, jis tapdavo Džimiu ir būdavo su meile ir ilgesiu pasitinkamas ponios J. D. Young — Delos.

Dela dabar liovėsi verkusi, pasipudravo skruostus ir svajingom akim žiūrėjo pro langą į pilką katiną, laipiojantį pilka tvora, nupilkusiame kieme. Rytoj Kalėdos. O ji teturėjo dolerį ir aštuoniasdešimt septynis centus Džimio dovanai. Ir taip kantriai, taip rūpestingai ji taupė. Tiek laiko ji praleisdavo svajodama, ką jam padovanos, savo Džimiui. Ką nors gražaus, ką nors reto, gal ką iš sidabro, ką nors, kas būtų verta Džimio.

Dela staiga pasisuko nuo lango ir pasižiūrėjo į save veidrody. Jos akys žibėjo, bet skruostai staiga išbalo. Greitomis ji išsiėmė sagučius ir paleido savo kasas.

Jų maža vargšė šeima turėjo du daiktus, kuriais vertai didžiavosi. Vienas buvo — Džimio auksinis laikrodis, paveldėtas iš tėvo ir senelio, antras — Delos plaukai. Nei karalienės Šibos auksas ir brangenybės nenustelbtų Delos plaukų grožio. O karalius Saliamonas, švytėdamas savo lobiais, tikrai pavydėtų Džimio laikrodžio.

Delos nuostabūs plaukai krito ant jos pečių auksiniais kriokliais, padengdami jos kelius ir lyg skraistė apgaubdami jos visą liekną kūną. Paskubomis ji vėl susipynė kasas, dar sykį pažiūrėjo į veidrodį ir ašaros nuriedėjo jos skruostais, kaip rasos lašeliai krisdamos ant nudėvėto raudono kilimo.

Užsivilkusi savo rudą apšepusį puspaltį ir rudą kepurėlę, žerinčiom kaip žvaigždėm akim, Dela išskubėjo į gatvę.

J. BALČIKONIS ŽIEMA (kilimas)

Kai ji sustojo bėgusi, prieš ją jau buvo Madame Safronie krautuvė su užrašu: "Plaukai ir perukai".

Dela užbėgo į antrą aukštą, atidarė duris ir užudusi paklausė storos, žilos ir nelabai simpatiškos ponios Safronie:

"Ar Jūs pirktumėt mano plaukus?"

"Aš perku plaukus", atsakė ponia. "Nusiimkite skrybėlę ir aš pažiūrėsiu."

"Dvidešimts dolerių", pasakė ponia, patyrusia ranka čiupinėdama Delos kasas.

"Gerai. Imkite juos tuojau pat!" sušuko Dela.

Po to Dela vaikštinėjo iš krautuvės į krautuvę, ieškodama Džimiui dovanos.

Pagaliau surado! Dovana buvo specialiai pritaikyta Džimiui ir niekam kitam! Tai buvo jo! — sunki platininė grandinė — paprasto rašto, elegantiška, turtinga, tikrai verta Džimio laikrodžio. Iš pat pirmo žvilgsnio Dela nusprendė, kad tai padaryta jos vyrui. Subtyli ir prabangi — kaip ir pats Džimis. Dvidešimt vieną dolerį ji sumokėjo ir nuskubėjo namo su aštuoniasdešimt septyniais centais.

Su tokia grandine prie savo laikrodžio Džimis nesigėdins pasitikrint laiką bet kada ir bet kokioje draugijoje. Dabar jis retai išsitraukdavo savo puikų laikrodį, galbūt, nesmagiai jausdamasis dėl nudėvėto odinio dirželio, ant kurio laikrodis buvo prisegtas.

Kai Dela grįžo namo, jos apsvaigimas palengva nuslūgo ir, susiradusi plaukų reples, ji pradėjo taisyti savo sudarkytą šukuoseną.

Po pusvalandžio jos galvą dengė krūva mažų garbanėlių, kaip mažo berniuko. Ilgai ji žiūrėjo į veidrodį, atsargiai ir kritiškai.

"Kad tik Džimis nesupyktų ant manęs. Kad tik jis neišmestų manęs, kad neparšauktų manęs kabareto šokėja", kalbėjo ji sau. "Bet ką gi aš galėjau padaryti? Ką gi aš galėjau darvti su doleriu ir aštuoniasdešimt septyniais centais?"

Septintą valandą Dela užkaitė kavos ir pašildė keptuvę, kad būtų paruošta vakarienės kepsniui.

A. VITKAUSKAITĖ-MERKER

VAISIAI

Džimis niekada nesivėluodavo. Dela sugniaužė saujoje laikrodžio grandinę ir kantriai laukė, susirietusi kėdėje, savo vyro. Staiga ji išgirdo jo žingsnius ir valandėlei jai kvapą užėmė. Ji buvo pratusi dėl paprastų kasdieninių dalykų kalbėti maldeles ir dabar ji šnabždėjo: "Dieve, prašau, tegu jis nesupyksta, tegu jam atrodysiu tokia pat graži!"

Džimis atidarė duris ir įėjo. Jis atrodė pavargęs ir susirūpinęs. Vargšas jaunuolis, dvidešim dviejų metų, o jau turėjo išlaikyti šeimą. Jam taip reikėjo naujo palto ir jis neturėjo pirštinių.

Džimis įėjo ir žvilgterėjo į Delą. Jo išraiška pasikeitė, bet Dela niekaip negalėjo išsiaiškinti jo žvilgsnio. Jame nebuvo nei pykčio, nei nustebimo, nei nepasitenkinimo, nei siaubo. Jis tik žiūrėjo į ją, tokia keista, paslaptinga išraiška veide.

Dela pribėgo prie jo.

"Džimi brangus", ji sušuko. "Nežiūrėk taip į mane! Aš nusikirpau savo plaukus ir pardaviau juos. Aš turėjau Tau nupirkt dovaną Kalėdom. Mano plaukai vėl ataugs... Tu pyksti? Aš turėjau juos parduot. Mano plaukai labai greit auga. Palinkėk man linksmų Kalėdų ir būkim laimingi! Tu nežinai kokią gražią, kokią nepaprastai gražią dovaną aš Tau nupirkau!"

"Tu nusikirpai plaukus?" lyg pirmą kartą pamatęs, paklausė Džimis.

Nusikirpau ir pardaviau! Ar aš tau dabar nepatinku? Aš esu lygiai ta pati, kad ir be plaukų, argi ne,"

Džimio švilgsnis klaidžiojo po kambarį.

"Tu sakai, Tu nebeturi savo ilgų kasų", paklausė jis netikėdamas.

"Neieškok jų. Jie parduoti. Juk šiandien Kūčių vakaras. Būk man geras, nes dėl Tavęs aš juos pardaviau", Dela kalbėjo švelniai. "Negi jie buvo suskaičiuoti... Bet niekas, tikrai niekas negali išmatuoti mano meilės Tau! Patylėjusi ji tyliai paklausė: "Gal mant užkaist kepsnį?"

Staiga, Džimis, lyg pabudęs iš savo sapno, apsikabino Delą ir ilgai ją laikė priglaudęs prie krūtinės. Iš palto kišenės jis išsitraukė dėžutę ir padėjo ją ant stalo.

"Tu nė negalvok, Dela, kad plaukai daro kokį nors skirtumą, kad dėl jų aš mažiau Tave myliu. Bet kai Tu atidarysi savo dovaną. Tu suprasi kodėl aš buvau taip sumišęs."

Dela baltais plonais pirštukais atrišo virvutę ir atvyniojo popierį. Jos veidas nušvito ir ji šūktelėjo iš džiaugsmo ir nustebimo. Bet veikiai graudžios ašaros apipylė jos veidą.

Dėžutėje gulėjo šukos! Tos pačios, į kurias valandomis godžiai Dela žiūrėdavo krautuvės lange. Puikios, nuostabios šukos, tikro vėžlio kiauto, papuoštos blizgančiais kraštais — pačios puikiausios dėvėti prie ilgų kasų. Jos buvo brangios ir Dela svajot tegalėjo kada nors jas įsigyti. Dabar šukos priklausė jai! Bet plaukų, kuriuos jos turėjo puošti, nebebuvo...

Dela priglaudė dėžutę prie krūtinės ir ašarotom akim pažiūrėjo į savo vyrą.

"Mano plaukai taip greit auga, Džimi..."

Džimis dar nebuvo matęs savo dovanos. Ji ištiesė prieš jį delną ir kilnus metalas sužibėjo tarp Delos pirštų, išreikšdamas sukauptą jos pasididžiavimą.

"Štai, Džimi! Argi ne gražu? Aš tiek ilgai ieškojau. Žinai, ne taip lengva rasti ko tikrai nori. Duok dabar man savo laikrodį, aš noriu pažiūrėti ar tinka."

Bet Džimis jos nepaklausė. Jis tik išsitiesė patogiai sofoje, atsiduso lengvai, susidėjo rankas po galva ir šypsodamasis ramiai pasakė:

"Dela, pasidėkime savo kalėdines dovanas kuriam laikui į šalį. Jos yra pergražios dabar naudoti. Aš pardaviau savo laikrodį, kad nupirkčiau Tau šukas" — paskui jis pridūrė: "O dabar gal užkaisi tą kepsnį vakarienei"...

(iš anglų kalbos vertė I. V. K.)

Nuoširdžiai užjaučiame poetę
GRAŽINĄ TULAUSKAITĘ - BABRAUSKIENĘ,
jos mylimam vyrui mirus.

"Moters" redakcija

J. Narūnė-Pakštienė, žinoma visuomenės veikėja ir rašytoja. Savo pradėtą darbą Lietuvoje tęsia ir toliau. Aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje Miami Floridoje ir lietuviškoje spaudoje. Yra nuolatinė "Moters" bendradarbė. Yra parašiusi jaunimui knygas: "Jaunieji daigeliai" ir "Gintarėlė" 1959 m., kurią iliustravo dail. V. Stančikaitė-Abraitienė. "Gintarėlė" yra išversta ir į kitas kalbas: ispaniškai — "Ambarita", angliškai — "Ambarella" ir vokiškai — "Bernsteinchen".

Birutė Girdvainytė, baigusi Vasario 16 gimnaziją, studijuoja V. Vokietijoje. Mokėdama gerai lietuvių ir vokiečių kalbas, ji išvertė J. Narūnės-Paukštienės pasaką "Gintarėlę" į vokiečių kalbą. Už vertimą gavo pirmą premiją — tautinius rūbus.

Nauja poezijos plokštelė. Greitu laiku pasirodys nauja plokštelė, kurioje savo kūrinius įkalbėjo šie mūsų garsūs poetai: Anatolijus Kairys, Ada Karvelytė, Gražina Tulauskaitė ir Juzė Vaičiūnienė. Plokštelės leidėjas — J. Karvelio Prekybos Namai Čikagoje.

Helen Keller, garsioji šio amžiaus moteris, mirė sulaukusi 88 metų amžiaus. Ji gimė Tuscumbia mieste, Alabamoje, J.A.V. Būdama pusantrų metų amžiaus susirgo šiltine, kuri paliko pasekmes. Mažoji Helen neteko regėjimo ir klausos. Tėvai ją vežiojo pas įvairius specialistus, bet niekas negalėjo padėti. Pagaliau jie kreipėsi į telefono specialistą dr. A. Graham-Bell, kuris rekomendavo mokytoją Anna Sullivan. Ji pati būdama vaiku buvo praradusi regėjimą, todėl sugebėjo geriau suprasti savo sergančią auklėtinę. Mažoji Helen savo mokytojos padedama pramoko kalbėti, nors visą amžių liko akla ir kurčia. Būdama nepaprastų gabumų ji baigė aukštuosius mokslus. Su paskaitomis važinėjo po visą pasaulį ir daugelis universitetų jai suteikė garbės daktarato laipsnius. Ji mokėjo lotynų, graikų, italų ir vokiečių kalbas. Taip pat yra parašiusi knygas: Mano gyvenimo istorija, Pasaulis kuriame gyvenu, ir kt.

Miss Lithuania **Dalia Orentaitė,** išrinkta PLB III seime New Yorke.

Ponių grupė PLB III Seime. Žilionienė, Žmuidzinienė, Jonuškaitė-Leskaitienė, Bačiūnienė, Šlepetienė, Lozoraitienė, Bartkuvienė, Simutienė, Sidzikauskienė, Budrienė.

Ava Saudargienė parašė naujus scenos veikalus jaunimui "Buvo broliai devyni" ir "Sigutė". Veikalą išleido ALB krašto kultūros taryba. Autorė yra seniai žinoma, kaip scenos darbuotoja. Būdama fizinio auklėjimo pedagogė su jaunimu dirbo ilgus metus ne tik mokyklose, bet ir įvairiose vasaros stovyklose, kur paruošdavo įvairias švenčių programas. Ėjo fizinio auklėjimo vadovės pareigas (pradžios mokykloms) prie Kūno Kultūros Rūmų Kaune. Gyvendama V. Vokietijoje, Wiesbadene suorganizavo Vaikų Teatrą, kuriame buvo pastatyti šie veikalai "Sniego karalaitė", "Varlių karalius", "Katė ir pelės", "Batuotas katinas" ir kiti. Šis teatras su dideliu pasisekimu veikė iki 1948 metų. Apsigyvenusi Australijoje vadovavo tautinių šokių grupėms ir įsteigė vaikų teatrą Sydnėjuje, kuriam vadovauja iki šių dienų. Visi Sydnėjuje ir Vokietijoje vaidinti veikalai yra jos pačios parašyti arba išversti iš kitų kalbų ir pritaikinti lietuviškai scenai. Yra parašiusi knygas "Mankštos ir žaidimai" 1942 m. Kaune ir "Liaudies šokis Lietuvoje" 1958 Vokietijoje. Bendradarbiauja Australijos lietuviškoje spaudoje ir "Moters" žurnale.

V. Kazokaitės iliustracija iš A. Saudargienės knygos "Buvo broliai devyni".

ELENA BLANDYTĖ PERTEIKĖ LIETUVIŲ LIAUDIES DAINŲ GROŽĮ

Washingtono Lietuvių Moterų Klubo surengtame baliuje, susirinkusieji turėjo progos išgirsti Elenos Blandytės dainų ir prozos rečitalį. Programoje buvo išpildytos dainos harmonizuotos Šimkaus, Banaičio, Gailevičiaus Budriūno, Klovos (pianinu palydint Lidai Bradenevai) ir proza Vytauto Tamulaičio apysaka — Sugrįžimas. Bisui padainavo dar pora dainų ir ariją iš operos Carmen.

Elena Blandytė dainuoja stipriu, gražiu mezzosoprano balsu, pereina ligi švelnaus piano, kartais ligi melodeklamacijos. Ji tarpe kitų dainavo ir tris Banaičio harmonizuotas raudas: Ugdė tėvelis, Siuntė anyta, Ei užu gojaus. Ji taip puikiai išpildo tas paprastas liūdnas dainas, kad perkelia klausytoją ten toli už tūkstančių mylių, už šimtmečių, kur senoje dainoje siratėlė anksti, anksti avižas piovė ir gailiai verkė, žemelę keikė, nes anksti, anksti pilkoji žemelė prarijo tėvą ir motinėlę...

Paklausta, kur ji išmoko taip nuostabiai, įsijausti su ilgesiu išdainuoti lietuviškas dainas, ji prisipažino, kad savo ankstyvoje jaunystėje, Lietuvos sodžiuje, su sesutėmis ir mamyte dainuodavo, kad net laukai skambėdavo, nuo dainų. Vokietijoje, kurį laiką studijavo dainavimą Muenchene, Hendelio konservatorijoje. Atvykus į JAV su sesutėmis dainuodavo Dainavos ansamblyje. Ji gražiai atsiliepia apie savo dabartinę dainavimo mokytoją, buvusią Lietuvos operos solistę, Dičiūtę-Trečiokienę. Tačiau panelė Blandytė išsireiškė, kad jos mėgiamiausia meno šaka esanti drama. Ji kurį laiką dirbo lietuvių dramos teatre Chicagoje. Ir ištikrųjų, savo rečitalio metu Washingtone, gražia tarsena, vidiniu išgyvenimu puikiai perteikė Tamulaičio apysaką — Sugrįžimas. Jos laisva laikysena scenoje, dėkinga išvaizda, lietuviškais stilizuotais ornamentais suknelės, darniai harmonizavosi su menininkės atliekama programa.

Turint galvoje menininkės puikiai išpildomas lietuvių liaudies dainas, norėtųsi pareikšti dar kaikurių pageidavimų: kad dainininkė savo programon įtrauktų ir linksmesnio turinio dainų, kad tuo būdu būtų apimti ir kiti lietuvių liaudies dainų žanrai.

Jos perteikiamos liaudies dainos yra tokios lietuviškos, kad būtų idealu jei menininkė pati kanklėmis pritartų savo dainoms ir dargi pasipuošusi tautiniais drabužiais.

Savaime iškyla dar ir trečias pageidavimas: Daugiau tokių koncertų! ir mums nereikės įrodinėti, kad lietuvių liaudies dainos yra labai gražios. Tai atrodo būtų ir viskas ką lietuviai būdami toli nuo savo tėvynės galėtų pageidauti iš šios talentingos dainininkės.

Gražina Krivickienė

Dail. Anastazijos ir Antano Tamošaičių dailės paroda, surengta Sarnia, Ont. viešoj galerijoj 1968 m. gruodžio mėn. turėjo didelį pasisekimą.

Vasario 16 liet. gimnazijos choras vadovaujamas mok. K. Motgabio.

Dail. J. Paukštienė su sūnumi (kairėje) ir **S. Balzeku jr.**

Uršulė Astrienė demonstruoja savo sukurtus šiaudinius rankdarbius. Didelį pasisekimą turi kalėdiniai eglutės papuošalai.

Dail. Reginos Jautokaitės kūrybos paroda vyko gruodžio mėn. "Draugo" patalpose, Čikagoje. Paroda praėjo su dideliu pasisekimu.

Rūtai Kilmonytei buvojant Vilniuje, buvo surengtas pobūvis, kur susirinko nemažas skaičius įvairių spaudos ir meno žmonių. Dar prieš Rūtai atvykstant vienas iš svečių gyrėsi, kad su ja jau turėjęs progos daugiau pasikalbėti ir susidaręs nuomonę, kad tai esanti naivi mergiotė, kuri į viską atsako "taip", "puiku" ir pan.

Rūtai atvykus, lengvai mezgėsi neformalus pašnekesys apie Ameriką, Holivudą ir kt. Minėtas "pažįstamas", nutaikęs progą, paklausė: "Pasakyk, Rūta, kodėl Amerikoj tiek daug kvailių?" Aplinkui stovintieji nutirpo dėl tokio klausimo, bet ilgai atsakymo laukti nereikėjo. "Oh yes? Aš manau, kad dėl to, kad pas mus juos skaičiuoja, o pas jus ne."

SOLISTĖS JANINOS LIUSTIKAITĖS PLOKŠTELĖ

Kanadoje gyvenanti solistė Janina Liustikaitė šiomis dienomis visiems padarė malonią staigmeną — išleido ilgo grojimo plokštelę. Vienoje pusėje įdėta septyni kūriniai solo, palydėti fortepionu, kitoje pusėje — penkios operų arijos su pilno orkestro palyda. Įdainavimai padaryti praeitą vasarą Romoje. Simfonica Romana orkestrui diriguoja Edoardo Brizio, fortepionu palyddi Anserigi Tarantino. Įgrojimas — pirmos rūšies, taip pat ir palydai — orkestras ir fortepionas — be priekaištų. Darnumas ir švari orkestro intonacija solistės balso grožį ypatingai išryškino.

Aplanko trumpoje biografijoje rašoma, kad solistė balsą lavinti pradėjo Lietuvoje, tęsė Vokietijoje, Anglijoje ir tobulinosi Italijoje pas geriausią dainavimo mokytoją Maria Cascioli. Solistė įdėjo tikrai daug darbo, kol parengė įdainavimus — jos intonacija švari ir įtikinanti, išlyginta, visa balso apimtis ramiai plaukia, balsas skamba švariai kaip krikštolas. Lyrinės kolaratūrinės spalvos mielai klausomasi. Dainavime nesijaučia įtampos.

Ypač įdomus arijų įdainavimas su orkestro palyda. Čia mėgėjai ras labai gražias arijas. Kalėdų proga galės padovanoti ir savo artimiesiem.

Įdainuotos arijos šių operų: Adriana Locouvreur — muz. F. Cilea; Mefistofele — A. Boito, Perlų ieškotojai — G. Bizet, La Boheme — G. Puccini ir La Wally — A. Catalani.

Kitoje pusėje: Mergaitės troškimas ir lietuviška daina — abi Fr. Chopin; Kur pravuolė tas kelelis ir Abejonės — Al. Kačanausko, Ne margi sakalėliai — J. Tallat Kelpšos, Tykiai, tykiai, viena liaudies daina, harmonizuotą Br. Budriūno, ir Dobilėlis — A. Vanagaičio — V. Jakubėno.

Arijos atliktos gana įdomiai, kruopščiai išstudijuotos. Solistė parodo visą balso techniką. Paskutinei gal reikėtų kiek "prieskonio" pridėti. Šiaip ji atlikta gerai, tik kažko trūksta. Antroje arijoje įdomiai atlikta stacato techninės tirados, kurias solistė lengvai nugali.

Ypatingą dėmesį reikia atkreipti į orkestrą. Jis susigrojęs ir aukšto darnumo, kaip retai orkestruose būna.

Solo dalykai taip pat apgalvotai atlikti. Bendrai imant, plokštelė būtų dar geresnė, jei solistė būtų pateikusi naujus dalykus. Nors solistė juos atlieka labai jautriai, bet visa daugiau ar mažiau yra pažįstama.

Aplanko vienoj pusėj yra pačios solistės nuotrauka, kitoje — lietuvių ir anglų kalba trumpa solistės biografija, įdainuotų dalykų sąrašas.

Klausytojai bus tikrai dėkingi už taip vertingą dovaną — arijų ir dainų plokštelę.

J. Žilevičius (Darbininkas)

NAUJA PLOKŠTELĖ

Australijos lietuvių solistė p. Genovaitė Vasiliauskienė jau seniai lietuviškos dainos mylėtojų buvo prašoma išleisti savo dainų plokštelę. Savo dainomis ji dažnai pasireiškia visose Australijos lietuvių kolonijose, o taip pat dainuoti kviečiama australų ir naujųjų ateivių parengimuose. Savo plokštelę ji įdainavo Adelaidėje su simfoninio orkestro ansambliu, o ją šiomis dienomis išleido p. Karvelis Chicagoje.

Prieš gerus metus solistė p. G. Vasiliauskienė suorganizavo Vyrų Oktetą "Klajūnas". Šį oktetą solistė intensyviai ruošia ir jis jau pasirodė per dešimtį kartų parengimuose. Oktetas, kaip ir pati vadovė solistė, publikos labai šiltai sutinkamas.

Kai po šių metų Kalėdų, gruodžio 27—31 d.d., Adelaidėje vyks Australijos Lietuvių Dienos, Dainų, Tautinių Šokių ir Sporto šventės, tai jų organizavimo komiteto Prezidiume matome ir mūsų solistę. Jai pavesta suorganizuoti Jaunimo koncertą. Adelaidės Lituania choras Lietuvių Dienų metu stato Budriūno kantatą "Tėviškės Namai", kur moterų chorą paruošė solistė p. G. Vasiliauskienė ir ji pati išpildys soprano partiją. 1963 m. solistė koncertavo ir JAV lietuvių kolonijose.

Solistei p. Genovaitei Vasiliauskienei linkime gražiausios sėkmės, puoselėjant lietuviškąją dainą ir keliant jos grožį ir žavėsį!

Dainos mylėtojas

* * *

Malonus lietuviškų plokštelių mėgėjau,

Mūsų radijo pusvalandžio penkerių metų sukakties proga išleidau naują, ilgo grojimo modernios lietuviškos muzikos plokštelę, pavadintą: "Mano Gimtinė".

Tai yra pirma šio žanro grynai lietuviškų kompozitorių, linksma, paskutinės mados, dainų ir muzikos plokštelė išleista šiame kontinente.

Plokštelėje įrašyta net 14 dainų ir kūrinių: Tėvynė Lietuva, Auksinis Ruduo, Sningant, Rudens Pasaka, Smalsuoliai, Du miestai, Kai Tik Vyšnios Pabals, Užuomarša, Lietuviškas Letkis, Suk, Suk Ratelį, Vilniaus Stogai, Trio Baloje, Miško Takais ir Mano Gimtinė.

Keletą kūrinių atlieka garsusis Vilniaus Operos solistas Virgilijus Noreika.

Ši plokštelė ypač patiks jaunimui.

Užsakykite tuoj pat, kadangi yra išleistas ribotas skaičius.

Vienos plokštelės kaina $5.00. Prisiuntimas $0.75.

Užsakant plokštelę, malonėkite iš anksto prisiųsti pinigus.

Adresas: Lithuanian Radio Programme, 1053 Cr., Albanel, Duvernay, P.Q., Canada.

Montrealio Liet. Pusvalandžio Vedėjas
L. Stankevičius

VYSK. M. VALANČIAUS "PALANGOS JUZĖ" PLOKŠTELĖJE

Mažosios Lietuvos Bičiulių D-jos Montrealio skyriaus "KRIVULĖ" išleido ilgo grojimo (45 min.) Hi Fi plokštelę "PALANGOS JUZĖ". Šią vysk. Valančiaus apysakaitę vaidinimui pritaikė Aldona Liobytė ir pirmą kartą buvo vaidinta per Vilniaus radiją 1966 metais.

Vaidina profesionalai aktoriai, režisorius Vladas Jurkūnas. Juzės vaidmenį atlieka rašytojas — dramaturgas Kazys Saja. Kalba: **Žemaičių autentiška tarmė!**

Plokštelė RCA gamybos ir dailiai išleista: viršelis dail. O. Šablauskienės, įvadas M. Jonynienės (Montrealis), išsamus angliškas tekstas S. Makaitytės (Bostonas).

Atkreipiame dėmesį, kad tai jau antra tautosakinio žanro plokštelė, paruošta ir išleista tų pačių žmonių. Pirmoji, "Lietuviškos Vestuvės" praeitą pavasarį, ne tik gerai buvo įvertinta mūsų spaudoj, bet leidėjų iniciatyva rado kelius į eilės universitetų bibliotekas, iš kur susilaukė gražių atsiliepimų, kaip vertingas įnašas lituanistikai.

"Lietuviškos Vestuvės" plokštelė jau įteikta Upsalos, Lundo, Stockholmo, Oslo, Helsinkio, Muencheno, Glasgovo, Filadelfijos ir Harvardo universitetams. Yra ir daugiau universitetų Amerikoj ir Europoj, kurie turi lituanistikos ar baltistikos katedra ar skyrių. Plokštelė bus visiems įteikta.

Kaip retas etnografinis vaidinimas, "Lietuviškos Vestuvės" įdomios ir kai kuriems muziejams, kaip pav. Nordska Museet Švedijoje, kuriame tur būt daugiau nei bet kur kitur sukaupta lituanistinės medžiagos.

Tikimės, kad "Palangos Juzė" turės tą patį pasisekimą tiek lietuvių, tiek besidominčių lituanistika svetimtaučių tarpe.

Plokštelė "Palangos Juzė" gaunama pas platintojus, arba galima užsisakyti paštu prisiunčiant $5.55: "Krivulė", 5260, 10-th Ave., Montreal 36, P. Q., Canada.

P. V. Zubas
KRIVŪLĖS Reikalų Vedėjas
555 Gerald St.
La Salle, Que.
Canada.

LIETUVIŲ ŠALPOS DRAUGIJA "LABDARA" VOKIETIJOJE

Lietuvių medžiaginė būklė Vokietijoje yra, be abejonės, menkesnė negu kitose Europos valstybėse, nekalbant apie JAV, Kanadą bei Australiją. Lietuvių visuomenė turėtų dar atsiminti, kad prieš 1941 m. į Vokietiją repatriavusieji Lietuvos gyventojai daugiausia buvo mažai pasiturintieji amatininkai bei rankpelniai. Dalis jų ligi šiol nenutraukia ryšių su lietuviais.

Iš 1944 m. tremtinių bangos, kuri paskiau nuriedėjo į užjūrius, Vokietijoje pasiliko taip pat tik silpnesnysis, komisijų emigruoti nepriimtas elementas, k. a., mažamečiais vaikais gausios šeimos bei nesveikų tėvų šeimos.

Jie visi neturėjo Vokietijoje galimybių žymiau praturtėti. Taigi nenuostabu, kad jie nepajėgė ir savo vaikų išmokslinti, kaip tai matome Užjūrių lietuvių tarpe. Kad ir Vokietijoje pasilikusieji lietuviai rūpinosi savo vaikus mokslinti, rodo Vasario 16 gimnazija Romuvoje. Tačiau, nors vaikų laikymas tėvams mažai tekaštuoja, bet gyvenimas rodo, kad daugelis tėvų nepajėgia vaikų palaikyti ligi gimnazijos baigimo. Kai pirmose klasėse esti ligi 30 mokinių, gimnaziją baigia kasmet mažiau kaip 10 mokinių. Ir iš baigusiųjų ne visi bepajėgia tęsti aukštuosius mokslus.

Mokosi lietuvių jaunimas ir kitose vokiečių mokyklose, bet mažai tegirdėti, kad kas iš jų baigtų aukštuosius mokslus. O tuo pat metu JAV lietuvių laikraščiai mirgėte mirga žiniomis apie lietuvius bakalaurus, magistrus bei daktarus.

Ta aplinkybė jau seniai krito į akis lietuvybės išlaikymu besirūpinantiems tautiečiams. 1950 m., besvarstant gimnazijos steigimo reikalus, Krašto Taryboje buvo nusistatyta, kad gimnazija turi ruošti intelektualus ir rūpintis, kad bent moksleivių dauguma įgytų abitūrą. J. Glemža siūlė tarybai steigti prie gimnazijos kuratoriją, kuri rūpintųsi neturtingųjų moksleivių globa nuo gimnazijos ligi aukštosios mokyklos diplomo. Jau buvo susiradusios 5 ar 6 pasiturinčių lietuvių šeimos, ryžtančios paimti savo globon tokius moksleivius. Gimnazijos direktorius dr. Literskis sumanymą parėmė, bet jam išemigravus, kiti neparodė entuziazmo.

Pereitais metais sulaukęs 80 m. J. Glemža vėl prisiminė tą reikalą ir suorganizavo Stuttgarte lietuvių šalpos d-ją Labdarą. Steigti viešą šalpos d-ją reikėjo dėl to, kad L. R. Kryžius, dėl negalėjimo įsiregistruoti, veikia tik privačiai, mažu mastu. Labdaros legalizavimas užtruko gana ilgai. Pagaliau š. m. kovo 28 d. ji buvo įregistruota Stuttgarto apylinkės teismo d-jų registro 2109 numeriu. Vėliau buvo išrūpintas Finansų Įstaigos leidimas aukotojams naudotis mokestinėmis lengvatomis. D-jos veikimo plotas — Vokietijos Federalinė Respublika. Jos tikslus adresas: — Litauische Hilfsverein "Labdara" e. V. J. Glemža, 7 Stuttgart - Bad Cannstatt. Steinhaldenerstr. 147. Banko sąskaita — Staedt. Girokasse Stuttgart Konto Nr. 118568. Stuttgart 1. Postfach 387.

Nors įstatuose numatytas ir paramos teikimas jos reikalingiems tautiečiams, bet v-bos nusistatymu, pagrindinis d-jos tikslas bus rūpintis lietuvių kilmės moksleivija.

Manome, kad po šio pranešimo nebereikės lietuvių spaudoje dažniau įrodinėti šios veiklos reikalingumo. Rengiamės lietuvių moksleivijos būklę ir d-jos tikslus nušviesti ir vokiečių spaudoje, kad sulaukus vokiečių labdaros įstaigų ir visuomenės paramos. Bent kiek panašioje būklėje yra patys vokiečiai, nes jų aukštosios mokyklos išleidžia palyginamai mažiau intelektualų, kaip JAV ar kitur. Vokiečių jaunimas, senu įpratimu, nebaigęs vidurinių mokyklų arba bent su abitūra metasi į amatus bei pritaikomuosius mokslus, kad greičiau pradėjus uždarbiauti.

D-ja turi jau apie 20 narių ir jų tarpe susirado jau aukojusių po DM 300 —500. Tačiau negausių d-jos narių akys krypsta į kitų Europos valstybių ir ypač į Užjūrio tautiečius. Apie d-jos įsikūrimą informuojame viso laisvojo pasaulio spaudą ir prašome mus paremti. Galimybių yra gana daug: — Kviečiame stoti jos nariais - rėmėjais, įmokant metinio mokesčio DM 12 arba tolygų ekvivalentą kitomis valiutomis. Nariu gali tapti kiekvienas pilnametis asmuo, padavęs v-bai pareiškimą raštu. Išstoti galima padavus pareiškimą mažiausia ketvirtį metų prieš kalend. metų pabaigą ir atsiskaičius su draugija.

Prašome parinkti aukų pobūviuose bei susirinkimuose, skirti rengiamų pramogų, o ekonominių organizacijų metinio pelno dalį. Geriau įsikūrusias šeimas kviečiame imtis globoti pavienius moksleivius. V-ba yra pasiryžusi suteikti žinių apie tokio patronato reikalingus. Laukiame, kad atsiras mecenatų nuolatinėms stipendijoms. Lėšų niekad nebus perdaug, nes reikalas labai platus. Pirmiausia bus teikiamos pašalpos ir stipendijos vyresniųjų klasių mokleiviams ir studentijai. Iš dabar rengiamų moksleivių bei studentų stovyklų aiškėja, kad jos turi milžiniškos reikšmės grąžinti prie lietuvių kamieno nuo jo nutolusiųjų lietuvių kilmės tėvų moksleiviją. Jų prigimtis ir jaunuoliškas įspūdingumas padeda greitai atgimti lietuviškumui. Tokias stovyklas dažniau rengti bei kitų organizacijų rengiamas paremti bus sekantis d-jos tikslas.

Draugijos valdyba renkama visuotinio susirinkimo mažiau iš 3 narių dvejiems metams. Visuotinis sus-mas šaukiamas mažiausia vieną kartą dvejiems metams. Visuotinis susirinkimas šaukiamas mažiausiai vieną kartą į metus. Jis renka vieniems metams trijų asmenų revizijos komisiją.

D-jos korespondentas **P. Gudelis.**

SKAITYKITE
"MOTERĮ"
1969 METAIS!

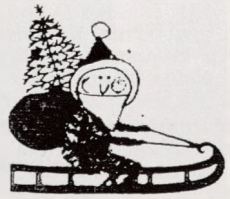

• Gėlės

KAMBARINIŲ GĖLIŲ PRIEŽIŪRA

Primulė: laikyti šviesioje vietoje (ne saulėje) ir vėsioje temperatūroje; žydinčią dažnai laistyti su minkštu vandeniu (virintu); kas dvi savaites lengvai patręšti.

Azalija: laikyti šviesioje ir vėsioje vietoje; nuolat laistyti, kad perdaug neišdžiūtų, perdžiūvusią įstatyti į indą su kambario temperatūros vandeniu ir palaikyti porą valandų; geriausia molinį vazoną įdėti į dekoratyvinį ir į tarpą pripilti durpių, kurias visą laiką truputį palaistyti, kad palaikytų drėgmę.

Begonija: pradžioje laikyti vėsiai, kad įprastų prie naujos temperatūros, vėliau gali būti ir šiltesnėje patalpoje; perdaug nelaikyti saulėje; laistant žiūrėti, kad nesudrėktų žemės paviršiuje esanti augalo (šaknų) dalis.

Po platųjį pasaulį

Kolumbija. Pasaulio Katal. Moterų Organizacijų Unija organizuoja Bogotoje (Kolumbija) Lotynų Amerikos moterims seminarą, tema — "Moterų rolė žmonijos pažangos kelyje". Paskaitose bus paliesti ekonominiai ir socialiniai klausimai. Šiam seminarui atskirose Pietų Amerikos valstybėse ruošiasi dvejis metus: buvo išstudijuota atskirų valstybių socialinės sąlygos ir reikalai. Tikimasi, kad šis seminaras padės moterims jau kaip lygiateisėms bendradarbėms siekti tautų bei žmonijos pažangos.

APIE ŽVAKES...

Artėjant Kalėdų šventėms, paskęstame spalvuotų lempučių jūroje, kuri nušviečia gal daugiau komercinę švenčių pusę. Tikrą Kalėdų švenčių jaukumą, šilumą ir grožį geriau išreiškia žvakės liepsna. Jau viduramžiuose Kalėdų metu buvo užžiebiamos žvakės, kaip kelrodis Kūdikėliui Jėzui, tą šventą naktį aplankančiam žemę. Žvakės kiekvieną progą padaro iškilmingesne ir šventiškesne, bet Kalėdų žvakės turi ypatingą prasmę ir duoda autentiškumo tradicinėm ceremonijom. Katalikų bažnyčioje žvakės simbolizuoja tikėjimą, viltį ir meilę. Kalėdų ceremonijos su žvakėmis yra atskirų tautų įvairiai išsiaiškinamos. Pensilvanijoje, Bethlehem vadinamame kalėdiniame mieste bažnyčiose ant didelių padėklų sustatytos degančios žvakės išdalinamos visiems dalyviams. Airijoje žvakes uždega jauniausias šeimos narys, namų durys paliekamos praviros, kad šviesos vedinas pakeleivis surastų sau prieglaudą.

Su žvakėmis yra siejama daug įvairių prietarų: iš nubėgusių iš žvakių vaško formų spėjama ateitis: triguba forma reiškianti turtą, ašaros forma — liūdesį, rangyta — veidmainingą draugystę ir t.t. Uždegamos dvi žvakės, viena vyrui, kita žmonai, kuri ilgiau dega, tas ilgiau gyvens ir t.t.

Sakoma, kad saulėta vedybų diena reiškia laimingą ateitį jauniesiems, tai galime laikyti tik prietaru, bet tiesa, kad namai su žvakių šviesa yra jaukūs ir svetingi. Mūsų prosenelės

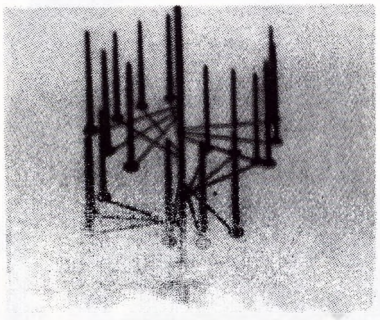

žvakes pačios gamino iš reikalo. Šiandieną naminių žvakių gamyba gali būti geras laisvalaikio užsiėmimas ir meninė išraiška. Sakoma, kad padaryti žvakę lengviau, nei iškepti gerą pyragą. Gal čia ir yra tiesos, nes nepavykusią žvakę galime ištirpinti ir pradėti iš naujo.

Namų darbo žvake ne tik savo butą galime dekoruoti, bet žvakė gali gūti labai prasminga ir graži dovana. Seniau Anglijoje buvo įprasta Kalėdoms mokytojams dovanoti namie pagamintas žvakes. Ir šiandieną atatinkamai dekoruotos žvakės gali būti dovanojamos įvairiomis progomis. Mažai rankdarbių galima taip pigiai ir lengvai padaryti.

Namų darbo žvakės dažniausiai gaminamos iš parafino kuris yra nebrangus ir lengvai gaunamas. Parafino žvakės gražios ir gerai dega bet parafinas lengvai tirpsta ir laša. Įmaišius bičių vaško ar stearic acid žvakių formulė gali būti pagerinama. Dažniausiai naudojama du trečdliai parafino ir trečdalis stearic acid. Įmaišius nors truputį bičių vaško kuris ne taip lengvai tirpsta žvakės ilgiau dega.

Knato pagaminimui naudokime iš minkštų medvilnės siūlų susuktą virvelę ją išmirkius 2 šaukštų druskos, 4 šaukštų borax skiedinio ir 2 puod. vandens mišiny. Išdžiovinus porą kartų pavilgyti į ištirpintą vašką ir pakabinti kad apdžiūtų. Galima pirkti komercinius knatus, kurie parduodami įvairaus storumo. Jei knatas perplonas žvakės diametrui, žvakė per greitai tirps ir lašės.

Paruošus knatus, galima pradėti žvakes. Vašką geriausiai tirpinti dvigubame puode ant karšto vandens. Tirpinti ant ugnies pavojinga, gali užsidegti.

Vaško spalvavimui geriausiai naudoti vaškinius pieštukus (crayons). Alyviniai dažai taip pat galima naudoti, bet brangesni ir sunkiau išmaišomi.

Vašką ištirpinus ir išmaišius spalvą, galima pilti į formas. Galima naudoti pieno kartonus ir kitus indus. Metaliniai, stikliniai ar plastikiniai indai turi būti ištepami alyva. Jei pilame į didelę formą, reikia laikyti 15 min. karštame vandenyje, kad išeitų oro burbulai.

Norint išgauti "sniego" žvakę, kiek pravėsintą vašką išplakti šakute ar specialiu plaktuvu ir suspausti į formą, kol yra kiek šiltas. Išėmus iš formos, paviršių apdengti su likusiu "sniegu".

Knatą įverti žvakę perdūrus karštam vandeny įkaitinta viela.

Gera idėja pagaminti prisiminimų žvakę, sulydinan įvairiomis progomis degintas žvakes. Žvakė bus ne tik įvairiaspalvė, bet ir prasminga.

Žvakės gali būti įvairiai išpjaustinėjamos, kaip mažos skulptūros. Parinkime lygesnes formas, kad netrupėtų.

Į ištirpintą vašką įlašinus kvepalų ar vaistinėse gaunamų kvepiančių alieju, gausime kvepiančias žvakes. Galime kvepaluose pamirkyti knatus.

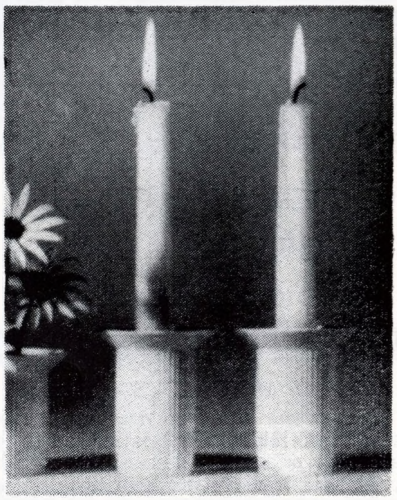

Jei norime gauti spalvuotą žvakės liepsną, knatą paveikime vario druska, barium, strontium.

Žvakės gali būti įvairiausiai dekoruojamos. Čia leiskime pasireikšti mūsų vaizduotei ir skoniui. Be pirktų įvairių blizgučių, karolėlių, galime naudoti sugrūstus sraigių kiautelius, sagas, vaškines gėles ir t.t.

Žvakės ir gyvos gėlės geriausias derinys vaišių stalo papuošimui. Sakoma, kad žvakės šviesa žavi, kaip gėlės aromatas. Dėl to jos taip ir tinka kartu.

Ar žinote kad...

Liudviko XIV rūmuose kartą užgesintos žvakės niekada nebūdavo vėl uždegamos. Jos buvo atiduodamos rūmų damoms, kurios jas parduodavo.

Pirmosios žvakės nebuvo įvairiai dekoruojamos, bet jų dydis siekdavo iki 300 svarų.

Seniau indėnai džiovindavo žuvis ir jas degindavo, kaip žvakes.

Anglijoje buvo gaminamos tik pusę valandos degančios žvakės. Jas motinos vakare duodavo dukterims, kad per ilgai nevakarotų.

Katalikų bažnyčiose deginamos žvakės turi turėti 65% bičių vaško.

Ant vieno kario kapo Anglijoje užrašyta: "viso pasaulio tamsa nepajėgs nustelbti vienos mažos žvakutės šviesos".

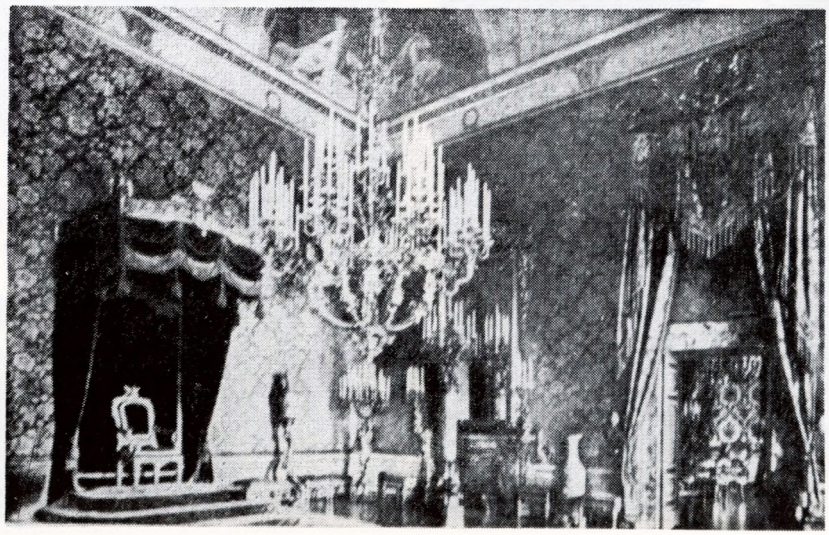

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA IRENA KAIRIENĖ

IŠ PRAEITIES

Nei viena moteris neturėtų dėvėti taip giliai iškirptų suknelių, kad ta jos apranga patrauktų dėmesį ir papiktintų. Kaklą ir viršutinę krūtinės dalį apnuoginantys iškirpimai yra ne tik nepadorūs, bet ir sveikatai kenksmingi. Gal tai tinka šiltų kraštų klimatui, bet mūsų dukterys, gyvenančios besikeičiančiame šaltame klimate neturėtų taip prieš vėją atsidangstyti. Tai yra pragaištingų madų vaikymasis ir kiekviena motina, tėvas ir brolis yra įpareigoti prieš tai kovoti!

Tiktai vulgari mergina dėvi ryškias spalvas. Plačiabrylės geltonos, raudonos, mėlynos skrybėlės, papuoštos krūvom plunksnų ir kaspinų, teparodo prasta skonį ir vulgarumą.

Netekėjusios damos turėtų rengtis kukliau, negu ištekėjusios. Kuklūs padorūs rūbai turėtų būt dėvimi pasivaikščiojimams ir ilgesnėm kelionėm.

Moterys, kurios yra priverstos dirbti už namų ribų — mokytojos, pardavėjos ar tos, kurios dalyvauja literatūros, meno ar biznio pasaulyje, turėtų rengtis skirtingai nuo liekančių namuose. Jų rūbų medžiaga turėtų būt praktiška, rudos ar pilkos spalvos, nesitepanti ir nesiglamžanti. Lininės apikaklės ir rankogaliai geriausiai tinka tokiai aprangai. Jos neturėtų nešioti papuošalų, tik gal sagtį, rankogalių sagutes ir laikrodėlį ant kaklo. Jų skrybėlaitės turėtų būt kuklios, be daugelio plunksnų ir be kaspinų.

Keliarioplai sulankstytas laikraštis, užkištas už palaidinės yra pati geriausia apsauga nuo šalčio. Jei nėra pakankamai antklodžių, ypatingai viešbučiuose, patartina tarp paklodės ir antklodės pasidėti keletą laikraščių. Garantuotai šiltai išmiegosit.

Nėra abejonės, kad kuo mažiau apkrautas maudymosi kostiumas, tuo malonesnis maudymasis. Taigi, ponioms, kurios turi savo privačius paplūdimius, paprastos laisvos flanelinės suknelės, su priderintom kelnaitėm, visai užtektų. Tačiau toms, kurios eina į viešus paplūdymius nėra geresnio rūbo, kuris taip pat tinka ir sportui — kaip kad jūrininkų stiliaus palaidinė, sijonas ir kelnės. Sijonas visai lygus priekyje, neperdaug platus kaip ir palaidinė, kad sudarytų gražią liekną liniją. Šiai visai aprangai reikia nepilnų devynių jardų flanelės medžiagos. Tamsiai mėlyna ar pilka spalva yra pati tinkamiausia. Baltos, raudonos, ar juodos juostelės paprastai užsiuvamos papuošimui.

Apatines kelnes reikia dėvėti gero kirpimo ir praktiškos, lengvai neplyštančios medžiagos. Juoda ar pilka spalva tiks kiekvienai progai.

Marškiniai gali būti šiek tiek puošnesni, bet saugokitės per didelės tuštybės. Juodas satinas tinka visada, tačiau nėra nieko elegantiškesnio kaip baltas linas ar batistas.

Reikia pastebėti, kad madų vaikymasis pavojingas silpnavaliams. Nekontroliuojamas sveikos nuovokos ir skatinamas asmeninės tuštybės, jis gali virsti pagunda ir prakeikimu. Siuvėja, kambarinė ir net virėja mano, kad ir jai reikia įsigyti elegantišką šilkinę suknelę ir aksomo paleriną sekmadieniui ir šventadieniams. Kokia tai neapskaičiuojama žala dirbančios klasės moralei ir papročiams!

Tokios pastabos ir patarimai buvo spausdinami devyniolikto šimtmečio Kanados moterų laikraščiuose...

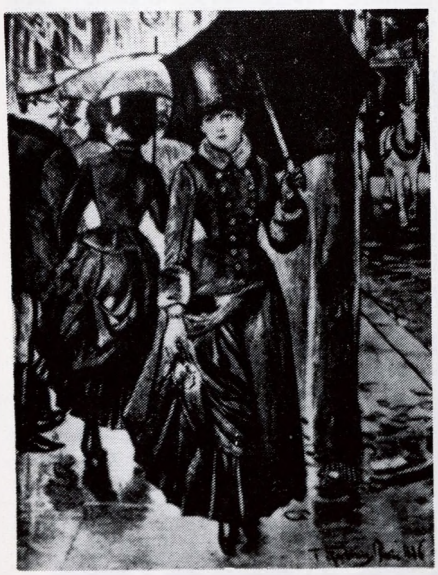

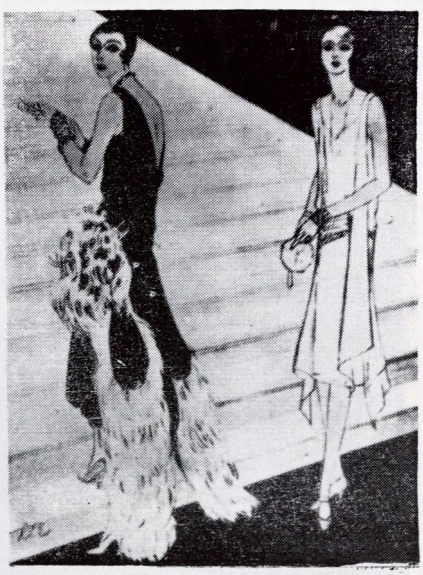

KAILINĖS SKRYBĖLĖS

Nesigailėkite savęs perdaug, jei nesate pakankamai turtinga įsigyti kailinio palto. Šiemet Kalėdų sezonui pasirodė visa eilė ištaigingų kailinių skrybėlių. Dar elegantiškiau, jei su ta skrybėle dėvimos priderintos muftos, kurios labai puošia medžiaginį apsiaustą ar eilutę.

Skrybėlės siuvamos iš liuksusinio činčilo, minko, karakulo ar lapės. Aukštoms moterims — klasikinė baretė — didelė, ant akies užkritusi, mažoms — ta pati baretė, tik maža, dėvima ant šono.

Taip pat aukštoms moterims gili skrybėlė, šilta ir paslepianti ne taip jau šviežią šukuoseną.

Turbanas — vyresnėms ponioms, o bryliuota kailinė skrybėlė dėvima su sportine apranga. Prie sportinių odinių apsiaustų dėvimi kailiniai kapišonai, šilti ir praktiški, siuvami iš lapės, rakūno, leopardo ir kitų katinių žvėrių kailio.

Minkas pasirodo visuose atspalviuose — nuo tamsiausio rudo iki pilko ir net balto. Dabar minkas net dažomas žaliai, mėlynai, raudonai ir geltonai.

Jei abejojate ką pasirinkti — štai keletas patarimų:

Činčilas geriausiai tinka su puošniu juodu arba baltu vilnoniu apsiaustu.

Minko skrybėlė dera beveik prie visko.

Dideli pūkuoti kapišonai tetinka jaunoms mergaitėms.

APIE PLAUKUS

Kaip Jūs norite kirpti savo plaukus? — pusilgiai? — trumpai trumpai, ar auginti ilgas romantiškas garbanas?

Viena aišku, bet kokia šukuosena sekančiam sezone bus tvarkinga. Suvelti, ilgi ir baronkėlėm bet kaip suraityti plaukai jau savo amžių užbaigė.

Londono garsus šukuotojas Harold Leighton, žymus savo ištaigingom vakarinėm šukuosenom, pradėjo kirpti plaukus užpakaly trumpai, palikdamas šonus ilgus. Užpakaly plaukai kerpami sluogsniuotai žirklėmis ir nesukami, o šonai gali būti arba palikti laisvai kaboti, arba susukami į garbanas, arba užšukuojami į užpakalį ir surišami.

Žiūrint iš priekio, tokia šukuosena sudaro ilgų plaukų įspūdį, iš užpakalio — trumpa ir moderni, taip kad Jūsų plaukai niekad neatsiremia į apikaklę. Ilgus priekinius plaukus net galima surišti ant viršugalvio į "pony tail" ir tuo būdu sukurti orientališką

išvaizdą. Jei nuspręsit savo ilgų plaukų nekirpti — iš jų galima sukombinuoti įvairias klasiškas šukuosenas, kaip kasas, susukamas užpakaly į bandą arba užkeliamas ant viršugalvio kuodas.

Naujas išradimas yra įvairių spalvų purškalai vakarinėms šukuosenoms. Šalia rudos, juodos, šviesios, auksinės ir sidabrinės dabar naudojamos įvairios purškalų spalvos, priderintos prie suknelių.

Taip pat naujai išrastas proteininis skalavimo skystis ploniems ir sunkiai sutvarkomiems plaukams. Tas skalavimo preparatas pastorina ir nublizgina plaukus.

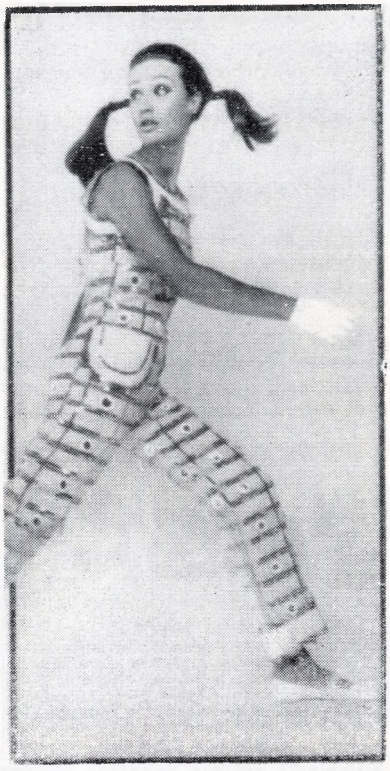

CARDIN KRITIKUOJA LONDONO VULGARUMĄ

Garsus prancūzų madų kūrėjas Pierre Cardin pavadino Londono madas prasto skonio.

Jis sako, kad 40 metų paryžietė nė negalvotų užsidėti "mini" suknelę ar trumpas sporto kelnaites. Anot Cardin — "tiktai Londonas su savo primityviu skoniu galėjo paskleisti po pasaulį tokį vulgarumą."

Šių metų pradžioje Cardin pasmerkė "Bonnie and Clyde" įtakoje pasireiškusias madas, pastebėdamas, kad perilgi sijonai moteris padaro juokingas.

Tačiau Paryžiaus moterys mielai dėvi tradicinius angliškus megstukus ir niekados iš mados neišeinančias "twed" vilnas..

Megztos medžiagos vyriškoms eilutėms

Nenustebkite, kai vieną dieną jūsų vyras pareis namo, vilkėdamas megztos medžiagos eilutę. Ši medžiaga jau eilę metų naudojama sportinio kirpimo moterų rūbams. Dabar ir vyrų madų kūrėjai ja labai susidomėjo ir, atrodo, 1970 metais kiekvieno vyro pusė eilučių bus pasiūta iš megztos (jersey) medžiagos.

Kanadoje ir Amerikoje jau šį sezoną galima bus užsisakyti už 100 dolerių vilnonės megztos medžiagos eilutę.

Megzta medžiaga duoda plačią spalvų skalę, įvairų audimą, visiškai nesiglamžo, yra labai patogi dėvėti ir nepamainoma kelionėje.

Šalia vilnonės yra bandoma vyriškiems rūbams naudoti ir sintetinę megstą medžiagą. Ji būtų labai praktiška ir lengvai plaunama. Tada eilučių visiškai nereikėtų nešti į valyklą.

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Šventinis punšas

3 puodukus vandens,
½ lazdelės vanilės,
1 mažą lazdelę cinamono,
1 puodelį cukraus,
supjaustytą žievelę vieno apelsino ir vienos citrinos

pavirinti dvi minutes. Atšaldyti. Supilti į punšo indą. Pridėti: vieną puoduką nusunktų (konservuotų) ananasų gabaliukų, keturis pjaustytus (ritinėliais) apelsinus, šešių citrinų sunką, du butelius Reino vyno. Uždengti ir palaikyti šaltai. Prieš naudojant pridėti vieną butelį atšaldyto šampano.

Kakavos punšas

Sumaišyti keturis šaukštus cukraus su keturiais šaukštais kakavos. Pridėti truputį šalto vandens ir pakaitinti (neužvirinti). Pridėti vieną butelį raudono vyno. Gerai išplakti vieną kiaušinio trynį ir gerai maišant supilti į mišinį.

Toronto Mero Punšas

1 dėžutė (20 uncijų) apelsinų sunkos (nesaldžios),
1 dėžutė ananasų sunkos,
1 dėžutė greifruto sunkos,
1 didelis butelis "ginger ale",
1½ puoduko cukraus,
26 uncijos džino (gin).

Pašildyti truputį sunkos ir ištirpinti cukrų. Viską sumaišyti ir supilti į butelius. Palaikyti porą savaičių šaldytuve.

Paivairinta kentelopė

4 kentelopės,
2 puodukai rūgščios grietinės,
rudo cukraus.

Perpjauti kentelopę pusiau ir išimti sėklas. Vidų pripildyti rūgščia grietine, gerokai apiberiant rudu cukrum.

Duoti atšaldytą. Gražiai atrodo mediniuose dubenėliuose papuošta žalumynais, pav. mėtų lapeliais.

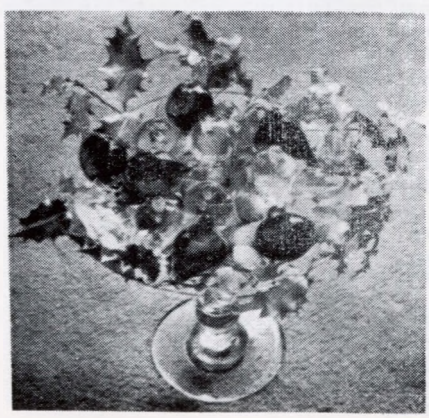

Obuolinis tortas

1¼ puoduko cukraus,
2¼ puoduko miltų,
1 šaukštelis vanilės,
6 kiaušiniai,
½ puod. sausainių trupinių
½ šaukštelio kepimo miltelių,
3-5 obuoliai.

Obuolius nulupti, išimti sėklas ir supiaustyti plonomis riekutėmis. Tortinę formą iškloti vaškiniu popieriumi, ištepti ir išbarstyti sausainių trupiniais. Tada sudėti obuolių riekutes (3-4 eiles).

Kiaušinio trynius atskirti nuo baltymo. Trynius išsukti su cukrum, kol

pasidarys puri masė ir tūris padidės 2-3 kartus. Baltymus laikyti šaltai. Į ištrintus trynius sudėti vanilę, tada sudėti išplaktus baltymus vis perberiant miltais ir atsargiai maišant, kad baltymai nesusimaigytų.

Tešlą pilti ant paruoštų obuolių ir kepti prie 350° apie 1 val.

Iškepus leisti atšalti formoje ir išėmus apverstą (obuoliai viršuje) apibarstyti cukraus pudra.

Švedišiki blynai su bruknėm

3 kiaušiniai,
1 puodukas pieno,
1½ puoduko sijotų miltų,
1 šaukštas cukraus,
½ puoduko grietinėlės,
2 šaukštai išleisto sviesto,
2 puodukai virtų bruknių,
cukraus ir druskos.

Lengvai išplakti kiaušinius. Dadėti pusę pieno ir įmaišyti miltus, cukrų ir druską. Tada supilti likusį pieną, grietinėlę ir sviestą. Su šaukštu dėti tešlą į riebalais lengvai pateptą keptuvę ir apkepus vieną pusę apversti, prieš baigiant kepti uždėtį porą šaukštų bruknių ir imti iš keptuvės sulenkus pusiau. Duoti į stalą apiberiant viršų cukrum.

* * *

Šiame krašte daug šeimininkių mėgina maistą paruošti iš anksto ir užšaldyti, kad reikalui atėjus turėtume gatavus pietus ar bent vieną patiekalą. Visom pasitaiko kur nors užtrukti ilgiau ir grįžus namo buna galvosukis "ką padaryti ant greitųjų?" Tad turint laisvesnę dieną galime pasigaminti keletą patiekalų ir juos užšaldyti.

Mėsos kepaliukai (Meat loaves)

2 kiaušiniai,
1 puodukas pieno,
2 puodukai minkštos baltos duonos trupinių,
1 šaukštelis garstyčių miltelių,
1 šaukštelis "turmeric",
1 šaukštelis salierų druskos arba sėklų
2 šaukšteliai druskos,
¼ šaukštelio pipirų,
1 svogūnas, smulkiai sukapotas,
2 svarai maltos jautienos.

Išplakti kiaušinius dubenėlyje, įpilti pieną ir sudėti duonos trupinius. Leisti truputį pastovėti. Svogūnus sumaišyti su malta mėse, o prieskonius sudėti į pamerktą duoną ir dar gerai pamaišyti. Po to dadėti mėsą ir gerai išminkyti.

Iš tos mėsos padaryti 10-12 pailgų kepaliukų, galima juos pavolioti paprikoje. Sudėti tuos kepaliukus ant sausainiam kepti skardos lapo ir sušaldyti. Sušalusius sudėti norimom porcijom į permatomus plastikos maišelius ir uždėjus datą, bei pažymėjus kas yra, grąžinti į šaldytuvą (freezer). Galima laikyti 2-3 mėnesius užšaldytus.

Kepti sušaldytus įdedant į atvirą kepimo indą apie 45 min. prie 375°.

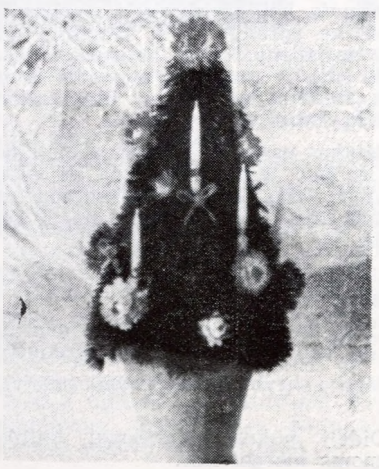

Kriaušių saldusis

2 puodukai vyno (Port),
1 puodukas cukraus,
½ šaukštelio vanilės,
3-4 sutrinti gvazdikėliai (cloves),
6 šviežios kriaušės.

Sujungti vyną, cukrų, vanilę ir trintus gvazdikėlius.

Kriaušes perpiauti pusiau ir išėmus sėklas pavirinti vyno mišinyje 45-60 minučių, kol kriaušės pasidarys raudonos spalvos bei persišviečiančios.

Išvirus išimti kriaušes su skylėtu šaukštu, o sunką perkošti ir dar kartą užvirinti kol pasidarys tiršta ir jos tūris žymiai sumažės. Tada užpilti ant atšalusių kriaušių. Tinka duoti su sūriu ar tik kaip saldųjį patiekalą.

Bulvių bandelės prie mėsos

12 vidutinių bulvių,
2 vidutinio dydžio tarkuoti svogūnai,
4 kiaušiniai gerai išplakti,
1 šaukštelis druskos,
½ šaukštelio pipirų,
½ šaukštelio "savory",
1 šaukštelis kepimo miltelių
8 šaukštai riebalų, geriausia iš pakepintų lašiniukų.

Nulupus bulves sutarkuoti į dubenį, kuriame turi būti įpilta šalto vandens, tai neleidžia bulvėm pajuoduoti. Baigus tarkuoti nuspausti vandenį kiek galima ir dadėti svogūną su kiaušiniais ir gerai išplakti.

Sujungti miltus, druską ir pipirus, savory ir kepimo miltelius ir sudėti į bulves gerai išmaišant. Tada supilti ištirpintus riebalus.

Kepimui naudoti bandukių formeles (muffin tins) pripildant iki viršaus. Kepti prie 375⁰ apie 1 val, ar kol paruduos (maždaug 16 bandukių).

Iškepus leisti atšalti apie pusvalandį ir išėmus iš formelių, sušaldyti ant sausainiam kepti skardos lapo. Tada dėti į plastikos maišelius užrašant datą ir grąžinti į šaldytuvą (freezer). Gali stovėti 2-3 mėnesius.

Naudojant, atšildyti suvyniojus į sidabrinį popierį ir pakepinti apie 20 min. prie 350⁰.

Makaronai su sūriu

8-12 puodukų vandens,
2 šaukštai druskos,
2 puodukai makaronų, alkūnės formos (elbow),
2 šaukštai margarino ar sviesto,
2 šaukštai miltų,
3 puodukai pieno,
2 puodukai tarkuoto sūrio "cheddar",
1 smulkiai kapotas svogūnas,
½ šaukštelio "savory",
½ citrinos sunkos.

Užvirinti vandenį su 1½ šaukštelio druskos ir sudėti makaronus. Virti kol suminkštės apie 10 min. Nusunkti ir perlieti šaltu vandeniu.

Padažą padaryti iš riebalų, miltų ir pieno verdant mažam puodelyje ar keptuvėje, kai sutirštės dadėti ½ šaukštelio druskos ir pipirų. Sudėti tarkuotą sūrį ir maišyti kol sūris išsileis ir masė pasidarys lygi.

Išvirtą padažą supilti ant makaronų. Kapotą svogūną, "savory" ir citrinos sunką irgi įmaišyti į išvirtus makaronus. Sudėti į riebalais pateptus indus ir uždėjus datą sušaldyti. Galima laikyti apie 6-8 savaites.

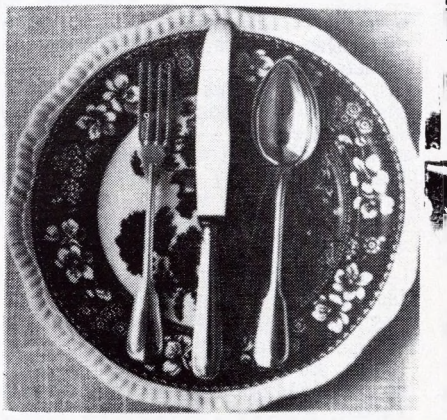

Norint naudoti, užberti ant viršaus truputi duonos trupinių ir sviesto ir neatšildytus dėti į krosnį prie 400⁰ uždengus sidabriniu popieriu (foil) pirmas 25 minutes, o paskui nuimti ir leisti kad viršus gražiai paruduotų. Gatava, kai pasirodys sūrio burbuliukai.

Keletas detalių apie šaldymą

Mėsos turi būti laikomos prie 0⁰F ar žemiau, jų laikymo laikas maždaug:

lašiniukai 1-2 mėnesiai,
jautiena 10-12 mėnesių,
virtos mėsos arba paukštiena 1-2 mėnesiai,
žuvis liesa iki 3 mėnesių,
žuvis riebi iki 2 mėnesių,
malta mėsa (žalia) 3-4 mėnesiai,
karbonadai 3-4 mėnesiai,
Dešrelės or sosiskos 2-3 savaitės.

Prieš užšaldant yra geriausia suskirstyti mažesniais kiekiais. Nes jau kartą atleidus nėra gerai ilgai laikyti ar iš naujo užšaldyti. Atleisti mėsas galima įvairiai. Laikant kambario temperatūroje ar įdedant į reguliarų šaldytuvą (truks ilgiau). Bet galima kepti ar virti užšaldytus, ypatingai jeigu jie jau buvo paruošti prieš užšaldymą.

Turint specialius šaldytuvus (freezar) galima daug ką užšaldyti, tik reikia atminti kad laikas daugumos daržovių yra terminuotas. Nes kai kuriuos produktus galima laikyti tik keletą savaičių, o kitus net iki metų. Todėl reikia visuomet sužymėti datas. Pav. mielines duonas galima laikyti 3 mėnesius. Pyragus 4-5 mėnesius, o vaisių pyragą net metus. Keptus sausainius 12 mėnesių gi tešlą 6-8 mėnesius. Taip kad dažnai galima sutaupyti laiko ruošiant didesnius priėmimus svečių.

(Tarts-kiauteliai) Vyšnios kiauteliuose

1½ puoduko miltų,
½ šaukštelio kepimo miltelių,
½ puoduko riebalų (crisco),
⅓ puoduko ledo šaltumo vandens.

Miltus, kepimo miltelius ir druską sumaišyti ir į juos įkapoti riebalus, dadedant po truputį vandens, tik tiek, kad padėtų miltams su riebalais susijungti ir galėtume padaryti kamuoliuką. Tada perpiovus pusiau kočioti pradedant iš centro ant miltuotos lentos. Kočioti, kol tešla bus maždaug ⅛ inčo storio. Tada uždėti naudojamas formeles ir apipiauti apskritimus užleidžiant maždaug 1 inčą. Apskritimus iškloti į formelių vidų ir kepti karštoje krosnyje prie 450⁰ apie 10 minučių ar kol paruduos.

Kiautelių pripildymui

2 puodukai rūgščių vyšnių,
1½ puoduko cukraus,
6 dideli arba 12 mažų kiautelių (tart shells),
½ šaukštelio kukurūzų miltų,
¼ puoduko vandens,
saldžios plaktos grietinėlės.

Sudėti vyšnias, cukrų į mažą puodelį ir palikti keletai minučių. Tada užvirinti ir po to nusunkti — sunką padėti atskirai. Išimti vyšnias su skylėtu šaukštu ir išdėstyti į kiautelius.

Kukurūzų miltelius išleisti šaltame vandeny ir supylus į likusią sunką pakaitinti nuolat maišant, kol sutirštės ir gausis ryškios spalvos syrupas. Norint galima dadėti truputį maisto dažų. Išvirus supilti ant vyšnių kiauteliuose ir duoti į stalą su plakta saldžia grietinėle.

• Laiškai

"Lietuviškos Vestuvės" plokštelės leidėjų vardu noriu išreikšti nuoširdžią padėką už š.m. "Moters" 4 nr. tilpusį E. Gimbutienės straipsnį "Mūsų Kaimietės Dalia".

Mums malonu, kad "Moteris" atkreipė dėmesį į plokštelę, kurios tikslas buvo įamžinti lietuviškus papročius. Tikrai manome, kad ši plokštelė yra būtina "mokyklai ir namams", kaip straipsnio autorė E. Gimbutienė išsireiškia.

Taip pat manome, kad lietuviški papročiai turi būti prieinami susipažinimui ir svetimtaučių mokslo įstaigoms. Šia prielaida vadovaudamiesi, plokštelę pradėjom siuntinėti universitetams Europoj ir Amerikoj, kurie tik turi lituanistines katedras. Pasirodo, kad tokių universitetų yra geras tuzinas.

Turėjo plokštelė pasisekimą ir lietuvių tarpe, ypatingai Amerikoje. Torontas, tačiau, yra atsilikęs. Šią savaitę išleidžiame papildomą laidą, kuri daugumoj bus skiriama Pietų Amerikai, Europai ir Australijai (ir Torontui...).

Plokštelė pas platintojus pardavinėjama po $5.00. Užsisakant paštu su persiuntimu kaina $5.55. Jei atsirastų asmuo ar grupė, kuri užsakytų didesnį skaičių plokštelių, duodame 20% nuolaidą.

Reiškiu pagarba

Vyt. P. Zubas

"KRIVULĖS" Reikalų Vedėjas

P. S. Noriu atkreipti dėmesį, kad kaip iš aprašymo plokštelės aplanke matyti, daugiausia pasidarbuota moterų: dailininkė, įvadas dviem kalbom, pagaliau ir tautosakinė medžiaga surinktos moterų.

• Atsiųsta paminėti

Gražina Tulauskaitė, **Vakarinė banga.** Lyrika. Išleido "Lietuvių Dienos", 1968. 128 psl. Kaina $2. Gaunama pas platintojus ir leidykloje: Lietuvių Dienos, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca. 90029.

Šiame G. T. poezijos rinkinyje yra 107 eilėraščiai, suredaguoti antraščių abecėlės eile, — tai yra nuo seno autorės pasirinktas būdas, eilėraščių neskaldyti į atskirus skyrius, bet pateikti juos skaitytojui kaip vientisą lyrinį kūrinį.

G. Tulauskaitė yra Nepriklausomoje Lietuvoje išaugusi ir subrendusi poetė. Iki šiol išleidusi 4 rinkinius, 1957 m. už knygą "Rugsėjo žvaigždės" ji laimėjo LRD premiją. Pasiekusi gražių formos laimėjimų, ir šiame rinkiny, nesileisdama į eksperimentavimus, ji išsitenka daugiausia tradiciniame keturių eilučių posme; čia ji sugeba duoti skambių lyriškai jautrių, kiekvienam jos kartos skaitytojui artimų dalykų. Su pagaunančiu atvirumu ji daugelyje eilėraščių atveria moteriškos širdies džiaugsmą ir liūdesį, praeinančias akimirkas ir išliekantį žmogiškosios būties turinį, gyvenimo trapumą ir amžinybės ilgesį.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; vyr. redaktorius — K. Trimakas, S.J.; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — 4 dol.

Tėviškės Aidai — Australijos lietuvių Katalikų Federacijos leidžiamas savaitraštis. Vyr. redaktorius kun. P. Vaseris. Prenumerata: Australijoj 8 dol., kitur 9 dol., adresas: 19 Henry St., Kensington, Victoria, Australia.

Nepriklausomybės Saulėj — Mykolo Vaitkaus 1918-1940 metų Atsiminimai, VI tomas — antroji dalis. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 69, 1968 m. Kaina: nariams 10 šil., arba 2 dol., arba 6 DM., nenariams 25% daugiau. Knygos apimtis 278 psl.

Lietuviai Amerikos Vakaruose — leidžia — A. Skirius; redaguoja — redakcinis kolektyvas; adresas — 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029, U.S.A.; prenumerata — 3 dol.

Prisikėlimas — Alės Rūtos romanas; 205 pusl. Nidos Knygų Klubo Leidinys Nr 68, 1968. Spausdino Nida Press. Adresas: 1, Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain. Kaina — 2 dol.

Lietuvių Literatūra Svetur 1945 — 1967 — Redaktorius — **Kazys Bradūnas;** rašo: **Antanas Vaičiulaitis** — Lietuvių Poezija Svetur, **Kęstutis Keblys** — Romanas Išeivijoje, **Rimvydas Šilbajoris** — Lietuviška Novelė, **Stasys Santvaras** — Dramaturgija Tremtyje, **Vladas Kulbokas** — Kritikos Skerspiūvis, **Juozas Girnius** — Visumos Žvilgsnis į Mūsų Egzodo Literatūrą, **Česlovas Grincevičius** — Bibliografija; 697 pusl.; dailininkas — Vytautas O. Virkau; išleido — Į Laisvę Fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, leidinys Nr. 8, 1968 m.; spausdino — "Draugo" spaustuvė Chicago; kaina — 10 dol.

Lietuvių Foto Archyvas išleido seselės Mercedes kūrybos skaidres:

SISTER MERCEDES COLOR SLIDES

Viso išleista 40 skaidrių su kelių puslapių komentarais. Ant kiekvieno skaidrės rėmelio atspaustas dailininkės vardas, kūrinio pavadinimas, data ir leidėjo vardas. Skaidrės sudėtos į plastikinius lapus, kurie kartu su komentarais sudėti į kietesnio popieriaus viršelius.

Leidinio kaina $12.00.

Numatoma ateityje išleisti ir kitų dailininkų skaidres.

Užsakymus siųsti: Lietuvių Foto Archyvui, 2345 West 56th Street Chicago, Illinois 60636.

Lietuviai Amerikos Vakaruose, redaguoja — Redakcinis kolektyvas; adresas — 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029, USA; prenumerata metams 3 dol.

Reguliaminas ir Programos — Pedagoginio Lituanistinio Instituto leidinys; 47 pusl.; išleistas Čikagoje 1968.

Leidinyje sistemingai paaiškinama visa instituto studijų programa pradedant Instituto tikslių apžvelgimu. Pedagoginio Lituanistinio Instituto tikslas yra dvejopas:

1. rengti lituanistinių dalykų dėstytojus lietuvių išeivijos mokykloms ir lituanistinių dalykų lektorius toms gyvenamojo krašto mokymo įstaigom, kur tokie dalykai dėstomi;

2. ugdyti lietuvių kultūrinės veiklos darbuotojus.

Šių tikslų Institutas siekia dvejopu būdu: akivaizdiniu ir neakivaizdiniu einamųjų dalykų dėstymu.

Lietuvos Pajūris — Kanados Mažosios Lietuvos Bičiulių Centro v-bos leidinys; išeina keturis kartus į metus; prenumerata — 2 dol.; vyr. red. M. Bundelis; adresas: 4459 Troy St., Chicago, Ill. 60625, U.S.A.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; vyr. redaktorius — K. Trimakas, S.J; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — $4.00.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga; redaguoja — S. Matulis, M.I. C., adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 15 šil. (2 dol.)

Pasaulio Lietuvis. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redaguoja St. Barzdukas. Išeina 7 kartus metuose. Prenumerata: metams $2.—, atskiras nr. 30 ct. Adresas: 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119, USA.

Skautų Aidas — Lietuvių skautų ir skaučių laikraštis. Leidžia LSS Tarybos pirmija. Vyr. red.: v. s. Antanas Saulaitis. Spausdina Immaculata Press, R. F. D. 2, Putnam, Conn. 06260. Prenmerata: metams — $4.00, pusei metų — $2.50; atskiras nr. — 50 ct. Adresas: P. O. Box 222, Thompson, Conn. 06277, U.S.A.

Lietuvių Dienos: Leidžia Antanas Skirius. Vyr. red B. Brazdžionis. Išeina kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpj. mėn. Prenumerata: metams — $6.—, garbės pren. $10.—. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029.

Moterų Dirva — Leidžia L. R. K. Moterų Sąjunga. Redaktorė Mrs. Dalė Murray, 205 Lucide Str., South Bend, Ind. 46614, U.S.A. Prenumerata metams Amerikoje $2.50, kitur $3.—.

Ateitis — Lietuvos katalikiškojo jaunimo žurnalas. Moksleivių Ateitininkų Sąjungos leidinys. Prenumerata: JAV ir Kanadoje metams — $5.—, kitur — $3.—, garbės pren. $10. Adresas: Ateitis, 80 — 23 85th Drive, Woodhaven, New York 11421, USA.

Garbės prenumeratos

M. Jansonienė, Boston, Mass., A. Mačiuikienė, Chicago, Ill., A. Petokienė, Chicago, Ill.

Žurnalui aukojo:

$25.00, — K. L. Kat. Moterų Draugijos Londono skyrius.

$10.00 — A. Dubauskienė, Chicago, Ill.

$5.00 — J. Pakštienė, Miami, Fla., A. Plioplienė, Rockford, Ill.

$3.00 — R. Jarmolavičiūtė, Caracas, Venezuela, A. Mačiukienė, Chicago, Ill., I. Palubinskienė, Baltimore, Md., K. Šliterienė, Waukegan, Ill.

$1.00 — O. Kindurienė, Cicero, Ill., D. Paškuvienė, Chicago, Ill., J. Sadauskienė, Oak Park, Ill., L. Sodeikienė, Cicero, Ill., V. Tylienė, Detroit, Mich.

• Turinys 1968 metai

		psl. — nr.
P. Alšėnas	Jaunimo problemos	18 — 1
P. Alšėnas	Negatyvus didmiesčių poveikis jaunimui	17 — 2
P. Alšėnas	Šeimos harmoningumas	17 — 4
P. Alšėnas	Gražus, bet audringas septynmetis	16 — 5
Aspazija	Vaidilučių daina; Juozapo sapnai (eil.)	11 — 5
O. B. Audronė	Laukų dainavimas; Žingsniai takeliu; Žvyras (eil.)	6 — 4
O. B. Audronė	Kariams (eil.)	9 — 5
O. B. Audronė	Žodis (eil.)	3 — 6
E. Čekienė	Ji buvo lietuvaitė	10 — 1
M. K. Čiurlionis	Laiškai Sofijai Kymantaitei	11 — 6
Z. D.	Džiaugsmo religija	2 — 2
Z. D.	Kelionė į Betliejų	2 — 6
P. Gaučys	Mūsų dienų santuokos krizė	2 — 5
P. Gaučys	Eikvojimo menas	4 — 2
P. Gaučys	Laimės ir gerovės moterų idealas	6 — 6
A. Giedrius	Vaikai	14 — 1
A. Giedrius	Kurie primena (eil.)	3 — 3
A. Giedrius	Rudens lapai (eil.)	6 — 5
E. Gimbutienė	Mūsų kaimietės dalia	3 — 4
J. Gobis	Prisilietimų reikšmė gyvenime	21 — 2
J. Gobis	Vyrų ir moterų mentaliteto niuansai	17 — 3
J. Gobis	Šeima Sovietų Sąjungoj	17 — 5
K. Grigaitytė	Uola	11 — 4
M. Guidacci	Metų pabaiga (eil.)	5 — 6
O. Henry	Kalėdinė dovana	17 — 6
A. Karvelytė	Gyvenimas mano, tai sapnas (eil.)	9 — 2
A. Karvelytė	Tremtinio malda (eil.)	9 — 5
E. K.	Šatrijos Ragana — Marija Pečkauskaitė	7 — 4
E. K.	Apie viltį ir neviltį	4 — 6
O. Labanauskaitė	Pirmasis moterų suvažiavimas	4 — 1
J. M. Matienė	Idealai ir dulkės	7 — 1
T. B. Mikalauskas	Moteris bažnyčios tarnyboje	2 — 4
D. Mitkienė	Lyg lino žiedas (eil.)	9 — 1
D. Mitkienė	* * * (eil.)	13 — 2
D. Mitkienė	Nebaigta lopšinė (eil.)	9 — 5
D. Mitkienė	Pasaulį pakeisti (eil.)	3 — 6
J. Narūnė	Pavasaris kaime (eil.)	9 — 2
J. Narūnė	Kalėdų lopšinė; Kūčios kaime (eil.)	3 — 6
Pr. Naujokaitis	"Žingsniai takeliu" — Gyvenimo poezija	20 — 4
G. Petkevičaitė	Iš "Karo meto dienoraštis"	2 — 1
D. Petrutytė	Atsigręžkime veidu į vaiką	13 — 1
D. Petrutytė	Motiniškumo prasmė ir jo uždaviniai	12 — 3
D. Petrutytė	Atsigręžkime veidu į vaiką	7 — 5
A. Prižgintaitė	Dienoraščio lapai (eil.)	15 — 3
A. Prižgintaitė	Telšiai (eil.)	8 — 4
V. Mykolaitis-Putinas	Į Šventąją Žemę; Rūpintojėlis (eil.)	11 — 3
H. Radauskas	Čiurlionis (eil.)	16 — 6
R. Rasa	Silvija	15 — 1
R. Rasa	Motina	2 — 3
L. G. Reza	Ona ir Vytautas (baladė)	3 — 1
A. Rūta	Diplomuoti tamsuoliai	11 — 2
A. Rūta	Mimoza	16 — 3
D. Sadūnaitė	* * * (eil.)	13 — 2
A. Saudargienė	Juoda duona	15 — 5
M. Slavėnienė	Sukilėlės moterys V. Mykolaičio-Putino "Sukilėliuose"	6 — 3
M. Slavėnienė	V. Mykolaičio Putino mintys ir nuotaikos	9 — 3
L. Švėgždaitė	Motulė rauda (eil.)	9 — 2
A. Tyruolis	Poetė Aspazija ir jos vaidilutė	10 — 5
G. Tulauskaitė	Daina; Ligoninėje; Jau skamba gludučiai; Širdis šaukia širdį (eil.)	3 — 2
K. Vanagėlis	Pasveikinimas (eil.)	6 — 1
S. Vilkauja	Lankytojos	10 — 2
S. Vilkauja	Moteris rašytojų gyvenime	9 — 4
S. Vilkauja	Nežinomo dievdirbio kryžius	12 — 5
S. Vilkauja	Vidūnui 100 metų	9 — 6
V. Vydienė	Pūkų patalėliai (eil.)	9 — 1
E. Vydienė	Sapnas	15 — 2
E. Vydienė	Užuojautos	13 — 5
Žemaitė	Motinėlės ašaros	4 — 3